

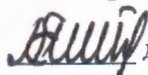
ГОСУДАРСТВЕННОЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ
«Приднестровский государственный университет им. Т.Г.Шевченко»

Филологический факультет

Кафедра украинской филологии

Утверждаю

Зав. кафедрой

 доцент Е.Л.Якимович

«31» 08 2021

ФОНД ОЦЕНОЧНЫХ СРЕДСТВ

по учебной дисциплине

Морфология

Направление подготовки

7.45.03.01 Филология

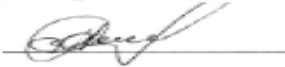
Профиль

Отечественная филология (Украинский язык и литература)

Квалификация выпускника

Бакалавр

Разработала
ст. преп. А.А.Дубик

Паспорт фонда оценочных средств по учебной дисциплине

Морфология

Цель преподавания дисциплины состоит в описании морфологического уровня языка с учетом современных достижений лингвистической науки, типологических особенностей грамматических классов и форм, в формировании умений и навыков анализа грамматических явлений.

Задачи преподавания дисциплины:

1. дать представление о современных морфологических теориях, проследив их истоки и связь с общенаучным контекстом;
2. создать условия для усвоения грамматических норм;
3. сформировать представление об актуальных грамматических процессах;
4. выработать навык работы с научной литературой по дисциплине;
5. сформировать навыки анализа морфологических форм и категорий.

Изучение дисциплины способствует решению следующих задач профессиональной деятельности:

1. осуществление процесса обучения морфологии в разнотипных учебных заведениях (школах, гимназиях, классах с углубленным изучением украинского языка);
2. отбор наиболее оптимальных методов и приемов, а также средств обучения морфологии как разделу, способствующему формированию орфографической грамотности;
3. умение использовать выразительные возможности морфологических форм в собственной речи, а также использовать их как средство формирования эстетического языкового вкуса в процессе обучения.

В результате освоения дисциплины студент должен

знать:

- единицы современной морфологии, их структурно-семантические и функциональные свойства, системные отношения между ними,
- основные методики и приемы морфологического анализа;
- возможности применения теоретических знаний и практических навыков в профессиональной деятельности (преподавание украинского языка, осуществление исследований украинского языка);

уметь:

- пользоваться терминами и понятиями современной морфологии;
- применять основные методики и приемы морфологического анализа;
- определять морфологические характеристики словоформ современного украинского литературного языка.

владеть:

- технологией основных методов и приемов обучения языку, оптимально использовать средства обучения, элементы программирования, алгоритмизацию и компьютеризацию на уроках языка, исходя из специфики изучаемого материала.

демонстрировать способность и готовность:

- иллюстрировать теоретические положения изученного курса примерами из современного украинского языка;
- практического применения навыков проведения морфологического анализа слова;

- умение определять морфонологические изменения в слове.

Фонд оценочных средств для проведения текущего контроля и промежуточной аттестации обучающихся по дисциплине

Описание показателей и критериев оценивания компетенций на различных этапах их формирования

Компетенция ОПК-2

способностью демонстрировать знание основных положений и концепций в области общего языкознания, теории и истории основного изучаемого языка (языков), теории коммуникации		
Этапы формирования компетенции		
Знает	Умеет	Владеет
Грамматические и парадигматические особенности частей речи современного украинского языка	Правильно образовывать грамматические формы слов	Способами логического построения устной и письменной речи
Для формирования компетенции необходимо выполнить самостоятельную работу, контрольную работу, тестовые задания		
Показатели и критерии оценивания компетенции на различных этапах её формирования, шкала оценивания		
Знает, если выполнены тестовые задания, самостоятельная и контрольная работы Умеет, если выполнены тестовые задания, самостоятельная и контрольная работы Владеет, если выполнены тестовые задания, , самостоятельная и контрольная работы		

Компетенция ОПК-5

владение навыками проведения учебных занятий и внеклассной работы по языку и литературе в учреждениях общего и среднего специального образования; практических занятий по филологическим дисциплинам в образовательных учреждениях высшего профессионального образования		
Этапы формирования компетенции		
Знает	Умеет	Владеет
1. Общую характеристику морфонологического строя украинского языка. Этапы становления украинской	Анализировать языковые факты, самостоятельно истолковывать явления языка	Методикой морфонологического анализа слова

морфологии как науки. Вклад отечественных ученых в развитие морфологии. Важнейшие понятия морфологии. Дискуссионные вопросы, связанные с трактовкой понятий "морфологическая категория", "парадигма" и др. Учение о частях речи и структурно-семантических типах слов.		
Для формирования компетенции необходимо выполнить самостоятельную работу, контрольную работу, тестовые задания		
Показатели и критерии оценивания компетенции на различных этапах её формирования, шкала оценивания		
Знает, если выполнены тестовые задания, самостоятельная и контрольная работы Умеет, если выполнены тестовые задания, самостоятельная и контрольная работы Владеет, если выполнены тестовые задания, , самостоятельная и контрольная работы		

ГОСУДАРСТВЕННОЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ

«ПРИДНЕСТРОВСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМ. Т.Г.ШЕВЧЕНКО»

Филологический факультет

Кафедра украинской филологии

Экзаменационные вопросы по дисциплине

Морфология, ч.1

Комплект экзаменационных билетов

Билет состоит из двух теоретических вопросов и практического задания.

Компоновка теоретических вопросов в билетах:

Примечание: экзаменационные билеты, утвержденные в установленном порядке хранятся на кафедре украинской филологии

1.Морфологія як наука. Частина мови та принципи їх виділення в українській мові.	25.Особливості правопису числівників. Наголошування числівників.
2.Основні поняття граматики: граматичне значення, граматична форма, граматична категорія. Засоби і способи вираження граматичного значення.	26.Прикметник як частина мови.
3.Числівник як частина мови.	27.Слова категорії стану як окремий лексико-граматичний клас слів.
4.Іменник як частина мови.	28.Граматичні категорії в українській мові.
5.Лексико-граматичні розряди іменників	29.Сполучуваність числівників з іменниками.
6.Граматичні категорії іменника	30.Проміжні розряди прикметників
7.Структурні розряди числівників.	31.Поділ іменників на відміни та груп
8.Особливості відмінювання прикметників.	32.Особливості словозміни числівників.
9.Особливості відмінювання іменників 1 відміни	33.Форми прикметників в українській мові.
10.Узгодження числівників з іменниками.	34.Модальники як окремий лексико-граматичний клас слів
11.Особливості відмінювання іменників 2 відміни	35.Ступені порівняння прикметників

12.Особливості відмінювання іменників 3 відміни.	36.Порядкові числівники.
13.Особливості відмінювання іменників 4 відміни.	37.Ознаки якісних прикметників.
14.Особливості відмінювання множинних іменників	38.Ознаки відносних прикметників.
15.Незмінювані іменники.	39.Особливості відмінювання числівника <i>один</i>
16.Категорія роду іменника.	40.Особливості відмінювання числівників <i>два, три, чотири</i>
17.Категорія числа іменників.	41.Особливості відмінювання числівників від 5 до 10, 11-20,30.
18.Категорія відмінка іменників.	42.Особливості відмінювання числівників 50 - 80.
19.Рід невідмінюваних іменників Ознаки відносних прикметників.	43.Поділ прикметників на групи. Особливості відмінювання Особливості відмінювання числівників 40, 90, 100
20.Творення і правопис присвійних прикметників	44.Особливості відмінювання числівників на позначення сотень.
21.Граматичні особливості іменників на позначення власних і загальних назв.	45.Особливості відмінювання числівників <i>тисяча, нуль, мільйон, мільярд.</i>
22.Граматичні особливості іменників на позначення конкретних і абстрактних назв.	46.Особливості відмінювання збірних числівників.
23.Граматичні особливості іменників на позначення назв істот – неістот.	47.Особливості відмінювання неозначених числівників.
24.Граматичні особливості матеріально-речовинних іменників.	48.Особливості відмінювання дробових числівників.

Практические задания к билетам

Практичне завдання (орієнтовно)

1

Зробити морфологічний розбір підкреслених слів

1.Боже, спаси, від забуття всіх убитих без січі, всім безневинним притулок дай врешті. 2. О скільки понищено безвинних тих церков, подерто на мотуззя плащаницю! І безвість злизує вогненным язиком безсмертних фресок світлоносні лиця. 3. Земля, як

прірва. Душа не плаче. Й навіть не болить. Вона відплакала своє. Відголосила. (Н.Клименко).

2

Зробити морфологічний розбір підкреслених слів

1. Очі розпечену магму ллють, губи тремтять потворно – сліпа та безсила лють прийшла і взяла за горло. (В.Симоненко). 2. Такі місця я завжди обходжу десятою дорогою, з презирством кидаючи погляд на завсідників. (Ірен Роздобудько). 3. О, принесіть як не надію, то крихту рідної землі; я притулю до уст її і так застигну, так зомлію (О.Олесь).

3

Зробити морфологічний розбір підкреслених слів

Наші предки любили і вміли малювати. У темних кам'яних печерах, при тьмяному світлі димних смолоскипів вимальовував первісний художник тварин, мисливців, зброю. Замість олівця був у нього гострий кремінець, замість пензлика – кістка. Малював він на стінах печер, просто на камінні, малював і розфарбовував.

4

Зробити морфологічний розбір підкреслених слів

Київ – одне з найдивовижніших міст світу. І не лише тому, що це найбільший політичний, економічний і культурний центр Східної Європи. Йому випала доля стати колискою однієї зі світових цивілізацій – слов'янсько-православної. І це не єдина його чеснота: нікого не залишить байдужим його неповторний шарм – незора дніпровська далечинь в обрамленні мальовничих пагорбів зі златоверхими церквами, що потопають у зелені.

5

Зробити морфологічний розбір підкреслених слів

До питання вибору професії людина повертається інколи не раз. Уперше воно постає перед нею після закінчення неповної середньої школи у 15-річному віці. Для тих, хто продовжив шкільне навчання, це питання виникає знову після одержання атестату про середню освіту.

6

Зробити морфологічний розбір підкреслених слів

Багато митців-письменників допомагали народові розвинути мову і тим високо підносили його угору серед інших народів. Бо найбільше шанують той народ, у якого мова широко розвинута і збагачена творами письменства.

Экзаменационные вопросы по дисциплине

Морфология, ч.2

Комплект экзаменационных билетов

Билет состоит из двух теоретических вопросов и практического задания.

Компоновка теоретических вопросов в билетах:

Примечание: экзаменационные билеты, утвержденные в установленном порядке хранятся на кафедре украинской филологии

1. Займенник як частина мови. Місце займенника у традиційній класифікації частин мови.	25. Явище адвербіалізації .
--	--------------------------------

2. Розряди займенників за значенням.	26. Написання прислівників.
3. Розряди займенників за співвідношенням з іншими частинами мови.	27. Частиномовний статус службових частин мови.
4. Відмінювання різних розрядів займенників.	28. Прийменник як службова частина мови.
5. Дієслово як частина мови. Система дієслівних форм. Інфінітив	29. Сполучники і сполучні слова.
6. Основи дієслів. Структурні класи дієслів.	30. Частка як службова частина мови.
7. Категорія виду дієслова. Творення видових пар. Двовидові й одновидові дієслова.	31. Вигуки.
8. Категорія перехідності і неперехідності дієслів.	32. Принципи класифікації прийменників. Семантичні типи прийменників.
9. . Категорія стану дієслів. Зворотні дієслова.	33. Поділ сполучників за структурою і способом уживання.
10. Категорія особи дієслів. Дієслова неповної особової парадигми.	34. Синтаксичні функції сполучників
11. Категорія роду і числа дієслів. Дієслівні парадигми	35. Структурні і функціональні різновиди часток.
12. Категорія часу дієслів.	36. Розряди вигуків.
13. Категорія способу дієслів.	37. Інтер'єктивация.
14. Зв'язок категорії часу з категорією виду.	38. Перехідні явища в системі частин мови.
15. Відмінювання атематичних дієслів.	39. Предикативні форми на <i>-но</i> , <i>-то</i> .
16. Зв'язок категорії способу з категорією виду і часу.	40. Значення, морфологічні ознаки і синтаксична роль дієприслівників
17. Творення дієприкметників.	41. Лінгвістичний статус дієприкметника в системі частин мови.
18. Творення дієприслівників.	42. . Звуконаслідувальні слова.
19. . Прислівника як частини мови.	43. Склад часток за походженням.
20. Займенникові і незайменникові прислівники.	44. Сполучники сурядності і підрядності
21. Означальні прислівники.	45. Походження прийменників та їх морфологічний склад. Синонімія прийменникових конструкцій.
22. . Обставинні прислівники.	46. Безособові дієслова
23. Предикативні і модальні прислівники.	47. Модальні слова та слова категорії стану
24. . Ступені порівняння прислівників.	48. Явище прономіналізації

Практические задания к билетам

Практичне завдання (орієнтовно)

1

Зробіть повний морфологічний розбір виділених слів.

Від **цієї** думки мене **зновупересмикнуло**, **а** серце затріпотіло так, ніби у мене під плащем на грудях заворушився **вкрадений** білий голуб. (І.Роздобудько).

2

Зробіть повний морфологічний розбір виділених слів.

Небо, **мов** велетенське дзеркало, **відбиваєвсе**, що відбувається **внизу**, **гіперболізуючи** дрібниці до високої невпізнанності. (І.Роздобудько).

3

Зробіть повний морфологічний розбір виділених слів.

Небо, **мов** велетенське дзеркало, відбиває все, **що** відбувається **внизу**, **гіперболізуючи** дрібниці **до** високої невпізнанності (І.Роздобудько).

4

Зробіть повний морфологічний розбір виділених слів.

Пішов він далеко від **тої** громади, **але не до** білого двору, пішов до діброви **шукати** пораду. (Л. Українка).

5

Зробіть повний морфологічний розбір виділених слів.

Витягнувшись понад шосе, **ледведидніється** вона черепичними дахами **з-поміж** садів (О.Гончар).

6

Зробіть повний морфологічний розбір виділених слів.

1.Капітан, **ніби скинувши** втому, підвівся **збадьорений** і, як перед виходом з каюти, **машинально** провів рукою по гудзиках – чи застібнуті **всі**. (О. Гончар)

7

Зробіть повний морфологічний аналіз виділених слів.

1.В борні **за** мир наш труд є зброя. (В.Сосюра). 2. Ой дівчино, чим ти **полонила** юне серце в **той** вечірній час? (О. Новицький). 3. Минуле **ніколи** не повертається. (О. Іваненко). 4. Словом сильним, **мов** трубою, міліони зве з собою. (І. Франко).

8

Зробіть повний морфологічний розбір виділених слів.

1.**Коло** пасіки росли яблуні і груші, **посхилявши** густе гілля в пасіку над уликами. 2. Любка **принесла** дідові харч в клунку **і** стояла під гіллям груші, схиливши голову і підперши щоку долонею. (І. Нечуй-Левицький). 3. І **ти** один в зажуреній оселі замріяно схилилась до стола. (В. Симоненко).

9

Зробіть повний морфологічний розбір виділених слів.

Чине від того, що ми свого часу призабули мамину пісню над колискою, наші діти так легко, з **такою** байдужістю одцуралися од народного мелосу **і** стали епігонами, **гірше** того, популяризаторами чужого, нерідко **майже** незрозумілого, а то й шкідливого музикування. (В. Скуратівський).

Зробіть повний морфологічний розбір виділених слів.

Під *лежачий* камінь вода не тече. 2. Не хвались, *ідучи* на торг, а *хвались*, ідучи з торгу(*Народна творчість*). 3. Тому *і* тривожно за слово гаряче, аби не потрапило в мислі огризки. (*П. Воронько*). 4. *О*, як горить душа моя тривожна, і тому сумно, любі, так мені. (*В. Сосюра*).

Зробіть повний морфологічний аналіз виділених слів.

1. В борні *за* мир наш труд є зброя. (*В. Сосюра*). 2. Ой дівчино, чим ти *полонила* юне серце в *той* вечірній час? (*О. Новицький*). 3. Минуле *ніколи* не повертається. (*О. Іваненко*). 4. Словом сильним, *мов* трубою, міліони зве з собою. (*І. Франко*).

Оценочные средства для текущего контроля успеваемости, промежуточной и итоговой аттестации по итогам освоения дисциплины и учебно-методическое обеспечение самостоятельной работы студентов.

Комплексный контроль знаний студентов по курсу «Морфология» осуществляется на основе результатов проведенного текущего, модульного и итогового контроля знаний (экзамен)

Объектом контроля является учебная деятельность студентов 2 курса и его результаты. Учебные достижения студентов определяются оценкой:

- 1) знаний - качество ответов (устных или письменных) студентов;
- 2) умений и навыков - уровень их сформированности при выполнении учебных и контрольных заданий

Основными критериями оценки учебной деятельности студентов по дисциплине является ее системность, активность и результативность.

Показателями системности учебной деятельности является посещение студентами лекционных и практических занятий по курсу и своевременное выполнение учебных и контрольных работ. Активность студента на практических занятиях определяется качеством подготовки к нему и уровнем выполнения практических задач. Показателем результативности - правильность выполнения на практических занятиях всех видов работ (в частности, контрольных), основательность проработки тем для самостоятельного изучения, а также участие в научно-исследовательской работе.

Система контроля за учебной успеваемостью студентов предусматривает текущий, модульный и итоговый контроль.

Задача текущего контроля заключается в систематической проверке понимания и усвоения студентами учебного материала по курсу, качества выполнения ими практических работ (аудиторных и внеаудиторных), способности устно или письменно воспроизводить определенный учебный материал. Важной составляющей является проверка выполнения домашних заданий.

Задача модульного контроля является оценка усвоения студентами части учебного материала дисциплины, составляет в совокупности заверченный учебный модуль. Осуществление модульного контроля предусматривает выполнение студентами комплекса письменных заданий при проведении контрольных работ; определение уровня проработки самостоятельной работы научной литературы, а также создание на ее основе опорных конспектов с их последующим защитой; выполнение индивидуальных заданий по самостоятельно проработанным темам.

Задача итогового контроля является итоговая проверка усвоения студентами учебного материала по курсу, логики и взаимосвязей между отдельными его составляющими, способность практически использовать полученные знания. Студенты с недостаточными результатами текущего контроля не допускаются к итоговому контролю. Основными формами текущего контроля являются:

- * Проверка (устная, письменная) уровня усвоения теоретического материала по учебным темам;
- * Проверка уровня сформированности практических умений и навыков студентов при проведении практических занятий;
- * Проверка выполнения студентами упражнений и заданий, предложенных для домашнего обработки после проведения практических занятий;
- * Контрольные задания;
- * Устный или письменный экспресс-контроль;
- * Тестирования;
- * Проверка уровня усвоения студентами учебных тем, предназначенных для самостоятельной работы;
- * Итоговое комплексное тестирование по модулю.

Основной формой промежуточного контроля является экзамен как способ комплексной проверки и дифференцированного оценивания качества усвоения студентами учебного материала по курсу (прилагается к результатам текущего контроля).

Средство контроля учебной деятельности студентов по курсу - разветвленная система баллов, которая является:

- * Накопительной - состоит из суммы баллов по различным видам осуществленного контроля;
- * Рейтинговой - используются числовые величины для определения уровня учебной успеваемости студентов;
- * Вариативностью - количество баллов обусловлено спецификой видов учебной деятельности студентов.

Критерии оценки знаний студентов по курсу:

1. Устные ответы на теоретические вопросы:

- * Основательность теоретических знаний по курсу;
- * Владение научной терминологией и понятиями курса;
- * Полнота раскрытия вопроса при ответе: умение иллюстрировать теоретический материал примерами;
- * Уверенность, убежденность суждений; умение аргументировать свое мнение;
- * Умение сравнивать, делать необходимые выводы и обобщения;
- * Логика изложения мыслей, уровень владения культурой речи.

2. Выполнение практического задания:

- * Полнота выполнения работы;
- * Правильность выполнения предложенного задания;
- * Умение объяснить исходные положения;
- * Оформление письменной работы.

3. Исполнение письменных работ:

- * Полнота выполнения работы;
- * Оформление письменной работы;
- * Качественный уровень оформления работы.

Оценка	Критерии оценки
«5» отлично	1. Изученный материал излагается полностью с верным определением понятий, наличием иллюстративных примеров. 2. Понимание материала, обоснование суждений, практическое применение знаний. 3. Последовательное оформление материала с учётом литературных норм языка.
«4» хорошо	1. Допускаются ошибки в изложении материала, но студент сам их исправляет. 2. 1-2 недочёта в последовательности изложения и языковом оформлении материала.
«3» удовлетворительно	1. Неполное изложение материала, неточность в определении понятий или формулировках. 2. Неглубокое обоснование суждений; неумение практически использовать знания. 3. Непоследовательное изложение материала; ошибки в языковом оформлении.
«2» неудовлетворительно	1. Незнание большей части изучаемого материала или полное незнание. 2. Неумение обосновать суждение, практически использовать знания. 3. Беспорядочное, неуверенное изложение, неумение пользоваться языковыми средствами.

Составитель _____ А.А.Дубик
«_____» _____ 2017

ГОСУДАРСТВЕННОЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ
«ПРИДНЕСТРОВСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ»

Филологический факультет

Кафедра украинской филологии

Комплект заданий для лабораторных работ

по дисциплине

Морфология

Лабораторна робота №1
Іменник

Завдання

1. У поданих реченнях знайдіть іменники і встановіть, до якого лексико-граматичного розряду вони належать. За якими граматичними ознаками ви розподілили іменники на розряди?

2. Встановіть рід наведених іменників, вкажіть засоби родової диференціації іменників.

3. Подані іменники проаналізуйте щодо вираження граматичної категорії числа. Чи наявні у них словоформи обох чисел? Виділіть засоби вираження граматичного значення однини і множини. У випадку відсутності форми протилежного числа, вкажіть причину.

4. Вкажіть відміну і групу поданих іменників.

5. Поставте подані іменники в орудному відмінку однини та в називному відмінку множини.

6. Зробіть повний морфологічний розбір виділених іменників.

Зразок виконання

1. Людиною стати – це мистецтво (Новалис).

Людиною – іменник, загальна назва, конкретний, істота; повна парадигма категорії числа; мистецтво – іменник, загальна назва, абстрактний, неістота; вживається тільки в однині.

2.

Слово	Критерії родової диференціації			Рід
	семантичний	морфологічний	синтаксичний	
<i>бігун</i>		<i>О, -ун</i>	<i>відомий</i>	<i>чоловічий</i>
<i>озеро</i>	-	<i>-о</i>	<i>широке</i>	<i>середній</i>
<i>Микита</i>	<i>Чоловіча стаття</i>	-	<i>невисокий</i>	<i>чоловічий</i>
<i>Книга</i>	-	<i>-а</i>	<i>велика</i>	<i>жіночий</i>

3.

<i>Однина</i>	<i>Множина</i>	<i>Пояснення</i>
<i>собака</i>	<i>собаки</i>	<i>Значення однини і множини виражається закінченням</i>
<i>мати</i>	<i>матері</i>	<i>Значення однини виражається закінченням, а</i>

		<i>множини – суфіксом і закінченням</i>
солома	-	Значення множини відсутнє (іменник з матеріально-речовинним значенням)
Маестро	-	Синтагматичне вираження числа: досвідчений маестро – досвідчені маестро

4. Повітря – іменник, 2 відміна, м'яка група; кіно – невідмінюваний іменник; полонений – іменник субстантивований, прикметниковий тип відмінювання.

5. Дощі – дощем, дощів; свиня – свинею, свинями, апр.т.

6. Схема морфологічного розбору іменника:

1) виписати іменник з речення у тій граматичній формі, в якій він вживається у реченні; 2) частина мови; початкова форма; 3) лексико-граматичний розряд іменника: а) власний чи загальний; б) конкретний чи абстрактний; в) матеріально-речовинний; г) збірний; д) істота чи неістота; 4) рід, число, відмінок; 5) відміна; група; б) морфемний аналіз; 7) словотвірний аналіз.

Варіант 1.

1. Гроза пройшла... зітхнули трави, квітки голівки підняли (О.Олесь). Дзвенять пташки в садах рясних (О.Олесь). Хто зберіг любов до краю і не зрікся роду, тільки той віддав всю душу, все, що зміг, народу. (О.Олесь) Тут на воді співає очерет (Л. Костенко). А понад берегом походить старий Половець... виглядає вітру чи хвилі (Ю.Яновський).

2. Чоловік, жінка, президент, просторіка, замазура, стіл, сіль, рефері, протезе, ЕОМ, райвно, хлопчисько, бабище.

3. Студент, сталь, жито, двері, чай, студентство, каміння, ігротека, сміливість, Іван, бюро.

4. Микола, парубійко, вікно, листя, тінь, курча, ап'я, тканина, пожежа, поріг, братуньо, кобзар, боа, кондитерська, повітря.

5. Явір, жниввар, весляр, революція, кнопка, чутка, лялька, тиждень, водій, поле.

6. Якби не було **ночі**, то не знали б, що таке **день** (Нар. творчість). Неможливо досягти свободи в **майбутньому**, утискуючи її нині (М.Бакунін)

Варіант 2

1. Зачувши людину, дятел перестав стукати (Гр. Тютюнник). Дорога йшла кудись на Овруч в лісах і травах до колін (Л.Костенко). Коли в людини є народ, тоді вона уже людина (Л.Костенко). Я вам завтра сушеної суніці і липового цвіту принесу (М.Стельмах). латаття ніжилось в озерах, хитали ряску карасі (Л.Костенко).

2. Радість, виконання, головище, вогнище, самбо, ЖЕК, організація, бюро, івасі, фламінго, імунітет, білило, емоційність.

3. Сани, дівчина, Полтава, спорттовари, поривання, капуста, пірамідон, рій, зілля, жінота, сосиска.

4. Денисенко (Галина), Юнеско, опади, знання, орля, подорож, хвалько, доня, перемога, робітник, дідуньо, майбутнє, воротар, синява, небо.

5. Обличчя, бій, селянин, плечі, вухо, село, коні, коло, трюмо, колесо.

6. **Свобода** – це право на нерівність (М.Бердяєв). Оптимізм – це **розкіш** великих людей (Л.Арагон). Якщо **двері** до залу відчинені, уникайте чорного ходу (Г.Ібсен).

Варіант 3

1. Якби я знав, що є надія справжня, що сила є пустинню перейти, я б не боявся ні того безвіддя, ні марева (Леся Українка). Літа орел, літа сизий попід небесами, гуля Максим, гуля батько степами, ярами (Т.Шевченко). Митцю не треба нагород, його судьба нагородила (Л.Костенко). По плоских покрівлях сиділа купками жінота (М. Коцюбинський).

- 2.Хлопець, дівчина, прем'єр-міністр, інтерв'ю, дояр, маля, стілець,адвокат, нероба, невдаха, листоноша, Сибір, сіль.
- 3.Ріка, молоко, ясен, вугілля, тисяча, сирота, сало, юнацтво, пісок, сум, зима.
- 4.Рука, душа, край, евакуйований, завод, сіль, відстань, хлоп'я, горох, лікоть, лице, різьбяр, школяр,надія, Поліщук (Іван).
- 5.Відро, крило, гість, коліно, баба, подушка, пісенька, тесляр, пролетар, виграш.
- 6.Хіба це мало – незабутня **мить**? (Л. Костенко). Українська пісня – це геніальна поетична **біографія** українського народу (О.Довженко). Мово! Мудра Берегине, що не давала погаснути земному **вогнищу роду** нашого (К.Мотрич).

Варіант 4.

- 1.Стара мала церковця могла вмістити дуже мало народу (Г.Хоткевич). Море комишу звідусіль котилося на нього (Остапа) рудими хвилями(М.Коцюбинський). Цвітуть садки, садок біліє і тихо ронить пелюстки (М Рильський). Лісова прохолода освіжила людей і коней (Г. Тютюнник).Зів'ялий лист, пожовклий лист шепоче скаргу Богу (М.Вороний).
- 2.Друзяка, власність, прошивка, біганина, виноградарство, паливо, інкогніто, какаду, Тбілісі, вуз, АТС, рибисько, бородище.
- 3.Промтовари, товар, Ганна, Миргород, теля, ап'я, леді, жінка, подорож, знання, груди.
- 4.ООН, жалюзі, раллі, терези, мати, дідище, майстер, Київ, черемха, цегляр, жінка, гриб, зустріч, ягня, життя.
- 5.Тім'я, абзац, дерево, бажання, орендар, ковзаняр, кухня, сукня, хлів, карбованець.
- 6.Усвідомлена **любов** до свого народу не поєднується з ненавистю до інших (Д.Лихачов).Забудеш рідний **край** – твоє всохне **коріння**(П.Тичина).

Варіант 5.

- 1.Відколи сонце пригріло, відколи повіяло весною, Оксана день у день тут, серед цих сипучих пісків (О.Гончар).
- 2.Єсть у мене ще просьба і друга; сюю просьбу я шлю твоїй музі, хай вона, як зозуленька в лузі, звеселить твого смутного друга (Леся Українка).
- 3.Повітря тремтить від спеки, і в срібнім мареві танцюють далекі тополі (М.Коцюбинський).
- 2.Ножище, риба, пасовисько, облвно, ВАК, суфле, поні, путь, попури, верб'я, вагомість, стебло, молотьба.
- 3.Шовк, апр.тег, масло, думка, обличчя, людина, плем'я, березняк, ритміка, лушпиння, пшоно.
- 4.Пісня, пожежа, стовп, князь, відерце, павутиння, папороть, пір'я, говірка, курси, радощі, Нагасакі, розгубленість, конспірація, можливість.
- 5.Двір, тесть, пташенятко, ніж, подвір'я, військо, лист, християнин, друг, почуття.
- 6.Дзвін **шабель**, пісні, походи, воля соколина, тихі зорі, ясні води – моя **Україна**. (В.Сосюра).Мова – це глибина **тисячоліть** (М.Шумило).

Варіант 6

- 1.На світанку, коли на сході вже зоря розгорялась і пастухи виганяли худобу на царини, мчав степом у напрямі до Дніпра відкритий блискучий автомобіль (О.Гончар).
- 2.Місяць вплив насеред неба і, як потопельник, то виринав, то потопав у хмарах (Б.Лепкий).
- 3.Вітер поніс звуки голосу над воду (О.Ільченко).
2. Ледацюга, сердега, інженер, колега, шептун, задавака, степ, біль, стебло, суддя, Гончар, народність, зебу.
- 3.Сад, щедрість, мед, грім, ворота, таксі, мільйон, Альпи, гроном-еколог, форель, мишва.
- 4.Хельсінки, коллі, збори, дебати, житель, Псков, сім'я, оранжерея, бліндаж, вугляр, переможець, рішення, вівчар, знайомий, імпресаріо.

5.Прислів'я, ребро, поштар, учитель, перепеля, дідусь, окунь, диктор, груша, нора.
6.**Народе** мій, як добре те, що ти у мене є на світі (М.Вінграновський). Нема на світі України, немає другого **Дніпра**. (Т.Шевченко).**Історія** проситься в сні нащадків (Л.Костенко).

Варіант 7.

1.Був серпень, з півночі прийшов циклон і раптом стало дуже холодно (Ю.Мушкетик). 2.Оленка йшла двором від річки (І .Ле). 3.І молода рибачка з кручі стежками мчить мені навстріч, сніданок в кошику пахучий, - це після моря добра річ (М.Нагнибіда). 4.Он показався Семен Мажуга на чолі цілої юрми (М. Коцюбинський).

2.Кашне, Міссурі, птах, собака, безе, ДАІ, драже, гарбузище, стрільбище, учень, пальто, глибінь, братва.

3.Квасолиння, олімпіада, полк, чавун, креслення, капуста, лісоматеріали, пильність, гусак, земля, звір.

4.Ілля, обрій, Іваненко (Сергій), відстань, доля, вежа, пароплав, болото, озерце, ливар, бджоляр, записка, марш, площа, план.

5.Стріха, круча, мережа, татусь, синок, добродій, мрія, корова, родовище, зустріч.

6.І возвеличимо на диво **і розум** наш, і наш язик... (Т Шевченко). **Мова** вмирає, коли наступне покоління втрачає **розуміння** значення слів (В.Голобородько).

Варіант 8

1.Опустились інопланетними в степу неподалік від траси, й було це рано на світанні, коли пташки росу п'ють (О.Гончар). 2.Мов пущене ядро з гармати, земля круг сонця робить цикл (М.Рильський). 3.Мати винесе з хати миску з насінням, поставить у коло (А.Головко). 4.Готували дно під затоплення (О.Гончар).Недруг не знайде ніде перед розплатою схову(Д.Павличко).

2.Косище, дріб, кір, магістраль, товариство, філе, рагу, динго, насіння, комашня, вишняк, верба, ліпка.

3.Ревіще, кроленя, герой, країна, санчата, прізвище, дно, вороння, проводи, Везувій, небо.

4.Колгоспниця, житель, дуб, Дніпро, дощ, хитрощі, операційна, модуль, Парагвай, Гімалаї, гуси, ательє,тираж.

5.Лікарка, староста, олівець, горобеня, задавака,писака, мадам, геній, вівця, шока.

6.Держава – це **під**, яка палає на одних **дровах** – на людських (Ч.Айтматов).Виключити з життя дружбу – все одно, що позбавити **світ** сонячного світла (Цицерон).

Варіант 9

1.Природа – вічне джерело людської творчості, людського мислення (М.Рильський). 2.Цвіте азалія, мій друже Ушаков, у мене на вікні, в кінці старого року... (М.Рильський). 3.Він був безмежно вдячний матері за її чуйність і самовідданість (І.Вільде). 4.Рідні пісні навівали на нього багато спогадів (О.Гончар).

2.Кукурудзиння, гонитва, перенаселення, дубляж, Кіліманджаро, коала, тварина, миша, ПДУ, профком, стрільбище, ямище, виконання.

3.Колона, чудо, Байкал, пух, суддя, резюме, ситець, левеня, вечорниці, гілля, гілка.

4.Телебачення, турне, діти, ведмежа, хрущ, жук, маяк, Іртиш, смоляр, філософ, малеча, лівша, раджа.

5.Лоб, море, трійка, цар, німець, шукання, доля,край, машина, верба.

6.**Честь** не можна відняти, її можна втратити (А.Чехов). Знати багато **мов** – значить мати багато **ключів** до одного замка (Вольтер).

Варіант 10

1.Імчатиму юно степами, доки лунатиме в дітях мій рід і народ (Б.Олійник). 2. Сонечко встає, і в росі трава, біля школи в нас зацвітають квіти (А.Малишко). 3.Барвистий килим з трави, пролісків, рясту й фіалок вкрив землю (А.Шиян). 4.Прекрасна людина в бою за Батьківщину. Прекрасна вона в стражданнях і в смерті за неї (О.Довженко).

2.Вітрище, комісія, УТН, харчо, алое, кенгуру, Конго, вороння, квітникарство, бувальщина, мурло, слуга, п'яниця.

3.Навчання, лисеня, Карпати, новина, око, стаття, молодь, денце, ножиці, весілля, лимонад.

4.Гадючище, далеч, гуаш, паранджа, роздоріжжя, картопляр, надія, компас, Сухумі, крохмаль, черговий, Єнісей, алібі.

5.Віл, винищувач, хмара, розмова, мішок, копійка, ротний, піч, мати, хазяїн.

6.**Ліниві** завжди бувають людьми посередніми (Вольтер). Праця пом'якшує **горе** (Ціцерон). Учїтеся, **брати** мої, думайте, читайте (Т Шевченко).

Лабораторна робота № 2 **Прикметник**

Завдання

1. Встановіть лексико-граматичний розряд прикметників і вкажіть, за якими ознаками він встановлений.

2. Складіть речення з поданими прикметниками, у яких би вони виступали у відносних і якісних значеннях. До якісних прикметників доберіть синоніми.

3. Утворіть присвійні прикметники від поданих іменників; виділіть словотворчі засоби творення присвійності. Неможливість утворення обґрунтуйте.

4. Утворіть ступені порівняння від поданих якісних прикметників; поясніть морфологічні процеси, які при цьому відбуваються. Неможливість утворення форм ступенів порівняння від деяких якісних прикметників, обґрунтуйте.

5. Провідмінійте прикметники з іменниками.

6. Зробіть повний морфологічний розбір виділених прикметників.

Зразок виконання

1.**Зелений** – прикметник якісний. Утворює:

- ступені порівняння: *зеленіший, більш зелений, найзеленіший, найбільш зелений*;

- якісно-означальний прислівник з суфіксом –о: *зелено*;

- похідний прикметник за допомогою суфікса зменшеності (*зеленький*) і суфікса згрубілості (*зеленючий*);

- сполучається з прислівником: *дуже зелений*;

- коротку форму: *зелен*.

Залізний – прикметник відносний:

-має похідну основу: *залізо – залізний*;

-може замінюватись іменниково-прийменниковим зворотом: *зроблений з заліза*.

Тамарин – прикметник присвійний:

-означає належність особі;

-має словотворче вираження – суфікс –*ин*.

2.Золотий годинник (*відносний*), золоте серце (*якісний*) – добре, чуйне.

6.Схема морфологічного розбору прикметника:

1)виписати прикметник разом із словом, до якого він відноситься; 2) частина мови; початкова форма (Н.в. одн. апр., апр. Чи сер. роду); 3) розряд за значенням; 4) рід, число, відмінок; 5)ступінь порівняння; 6)повний чи короткий; 7)повний стягнений чи нестягнений; 8)морфемний аналіз; 9)словотвірний аналіз.

Варіант 1

1. Білий, блакитний, великий, солодкий, сміливий, залізний, степовий, вечірній, батьків, токарний, помум'яний, пребагатий, вересневий.
2. Холодний, сонячний, материнський.
3. Галя, тато, інститут, соловей, завод, сорока.
4. Тихий, ясний, гарячий, веселий, блакитний, білий, салатний, сірий, широкий, вузький.
5. Дивні крила, сива зозуля.
6. Усе наче мліє від щастя, справляє якесь *велике* свято (І. Нечуй-Левицький). *Чеська* красуня-столиця вирувала радісною повинню свята (О. Гончар).

Варіант 2.

1. Вересневий, вранішній, веселий, гордий, модний, бавовняний, ручний, гумовий, темний, щедрий, багатющий, вербовий, Наталчин.
2. Театральний, медовий, вишневий.
3. Собака, бджола, школа, батько, ліцей, лебідь.
4. Віликий, малий, м'який, жорсткий, солодкий, гіркий, близький, далекий, кмітливий, білявий, предобрий.
5. Вечірня прогулянка, Матвіїв зошит.
6. *Живе* слово дорожче, ніж мертва літера (Нар. творчість). Набираюсь сил од природи, од *сільського* повітря (М. Коцюбинський).

Варіант 3

1. Материн, Миколин, ластів'ячий, учительський, літній, прибережний, піщаний, злющий, червоний, малий, чесний, сільський, ткацький.
2. Кам'яний, янтарний, оксамитовий.
3. Вівця, заєць, народ, полк, Алла, Іван.
4. Старий, зелений, молодий, білий, чорний, рівний, гарний, щирий, премудрий, високий.
5. Майбутня подорож, Маланчина надія.
6. Ярнка звернула в *маленьку* непроїзну вуличку (Панас Мирний). Та світи ж ти їм дорогу, *ясен* місяць угорі! (П. Тичина).

Варіант 4.

1. Осінній, теплий, золотий, ясний, багатий, військовий, автобусний, мудрий, голосний, смішний, лобатий, чоловіків, Надіїн.
2. Молочний, ведмежий, буряковий.
3. Лисиця, курка, Микола, Марія, Сава, будинок, сонце.
4. Червоний, тонкий, чорнявий, гарячий, легкий, рідкий, глибокий, дорогий, білуватий, живий.
5. Вечірнє повідомлення, довгошій журавель.
6. То не сива зозуля закувала, ні *дробная* пташка в саду защебетала (Нар. творчість). Тиша була *страшнішою* за бурю (Ю. Яновський).

Варіант 5

1. Червоний, весняний, задній, давній, матірній, художній, повнолиций, зимовий, довгий, чудовий, вдячний, важкий, дрібний.
2. Кришталевий, лисячий, дитячий.
3. Олена, ведмідь, рись, мавпа, Валя, базар.
4. Синюватий, гнідий, біленький, сліпий, пахучий, слизький, в'язкий, вдалий, дужий, зеленавий.

5.Довгошия жирафа, Василів олівець.

6.Дихаю *найдорожчим* у світі чистим степовим повітрям (О.Донченко). *Осіннє* проміння падало на рогах, на високих дубках та липах (І. Нечуй-Левицький).

Варіант 6.

1.Гірський, туристський, живий, стеблястий, смішний, худючий, новий, швидкий, цікавий, старий, дотепний, сліпий, сестрин.

2.Крокодилячий, заячий, каштановий.

3.Ольга, Варка, гуска, група, комітет, Данило.

4.Відомий, досвідчений, тонесенький, кривий, синій, терпкуватий, працьовитий, лисий, прегарний, світлий.

5.Довгошиє лебедятко, вечірня газета.

6.Саме підніжжя висоти оперізували суцільні *дротяні* загорожі (О.Гончар). Обабіч дороги бовваніли ферми, заретушовані *сивим* дощем(О.Гончар).

Варіант 7

1.Кривий, лисий, чорнуватий, космічний, зрошувальний, драматичний, медовий, електричний, конкурсний, київський, Петрів, читальний, домашній.

2.Собачий, сталевий, шовковий.

3.Оленка, Ольга, Кузьма, кооператив, рота, Софія.

4.Холоднуватий, здоровенний, вологий, милий, чистий, босий, голий, преславний, білий-білий, завеликий.

5.Вовча вдача, холодне відношення.

6.Навчання – це насамперед праця, *щоденне* добування знань (І.Цюпа). Жайвір лле на ниви з неба *срібні* співи (Г.Демченко).

Варіант 8

1.Будівельний, навколишній, суддин, Галин, задній, древній, дочірній, освітній, безлиций, сталений, водний, цементний, водомірний.

2.Картинний, льодовий, олов'яний.

3.Тичина, Леся, миша, батальон, Андрій, Оксанка.

4.Хворий, порожній, чистий, охайний, русий, темний, апр.тего, архіскладний, вагомий, активний.

5.Мідне обличчя, білолиций юнак.

6.Сірий асфальт відбиває зливу *рожевого* вранішнього проміння (Т. Масенко). Вода стала *темно-вишневого* кольору (Г.Тютюнник).

Варіант 9

1.Привокзальний, ріднесенький, стрункий, старий, елементарний, рішучий, лівий, скупий, золотий, молодий, Сергіїв, рухливий, премудрий.

2.Рубіновий, лимонний, материнський.

3.Газетяр, Тарас, Франко, жінка, Ілля, партія.

4.Добрий, готовий, сивий, німий, твердий, коричневий, давній, пізній, рожевий, довгий.

5.Білолиця дівчина, природний колір.

6.Син припадав до *материної* руки, а мати – до синові голови (Панас Мирний). Я простий *сіроокий* хлопчина – син своєї нової землі (М Стельмах).

Варіант 10

1.Нервовий, вишневий, театральний, нічний, прозовий, запорізький, водіїв, синів, щоденний, порожній, вузький, щасливий, близький.

2.Свинцевий, вовчий, оливковий.

3.Хор, бабуся, дідусь, оркестр, Лідія, Аркадій.

4.Мертвий, худючий, світло-рожевий, невеликий, крутий, кмітливий, солоний, круглий, стрункий, поганий.

5.Білолице дитя, Маріїн перстень.

6.Очі – два озерця *морської* води (М.Коцюбинський). Ми ж – *вищим* розумом озброєні створіння(М.Рильський).

ГОСУДАРСТВЕННОЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ
«ПРИДНЕСТРОВСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ»

Филологический факультет

Кафедра украинской филологии

Комплект заданий для контрольной работы
по дисциплине
Морфология, ч.1

Контрольна робота №1

1.3 поданих речень випишіть іменники. Вкажіть лексичне значення їх, морфологічні ознаки і синтаксичну роль.

1. Найбільше і найдорожче добро в кожного народу – це його мова, ота жива схованка людського духу, його багата скарбниця, в яку народ складає і своє давнє життя, і свої сподівання, розум, досвід, почування (Панас Мирний)

2. Мова – втілення думки. Що багатша думка, то багатша мова. Любімо її, вивчаймо її, розвиваймо її. Борімося за красу мови, за правильність мови, за приступність мови, за багатство мови (М. Рильський). 3. Мова – це доля нашого народу, і вона залежить від того, як ревно ми всі плекатимемо її (О. Гончар).

2.Визначте рід поданих іменників. Вкажіть граматичні ознаки, за якими визначається приналежність їх до певного роду.

Звір, писака, стрілець, староста, листоноша, гусак, голила, ворон, ворона, задавака, метелик, особа, столиця, сонце, місто, бик, корова, молодиця, молодик, повість, гість.

3.Встановіть лексико-граматичний розряд прикметників і вкажіть, за якими ознаками він встановлений.

Банановий, чорнобривий, верескливий, метушливий, алфавітний, доччин, криворізький, вузький, кругленький, орлиний.

4.Утворіть ступені порівняння від поданих якісних прикметників. Поясніть морфологічні процеси, які при цьому відбуваються. Вкажіть причини неможливості утворення ступенів порівняння від деяких якісних прикметників.

Великий, червонуватий, темно-зелений, солодкий, дорогий. Карий, видатний, салатовий, короткий.

5.Утворіть словосполучення і запишіть. Неможливість утворення деяких словосполучень поясніть.

- 1) дві, два, двоє, пара, двійко (учнів, учні);
- 2) півтора, одна ціла і одна друга, одна ціла і одна десята, півтори (година, годин, години);
- 3) чотири, четверо, четвірка, четвертий (цікавих, цікаві) (книжки, книжок);
- 4) кілька, декілька, кількох, декількох (робітники, робітників);
- 5) шістсот, половина тисячі, нуль цілих і сім десятих тисячі (кілометри, кілометрів);
- 6) десять, десяток, десятеро, нуль цілих і одна десята сотні (щенята, щенят, щенятами).

6. Провідмініайте числівники разом з іменниками, виділіть закінчення, поясніть особливості відмінювання числівників:

1518 днів, 1002 відра, 1959 –й рік, 2863 особи.

7.Зробіть повний морфологічний розбір виділених слів:

1. Посадила стара мати **три** ясени в полі (О.Іваненко). 2.Пісня і людина – дві **великі** сили (І.Франко). 3. **Вік** прожити – не ниву пройти гомінливу (А.Малишко).

Контрольна робота № 2

1.Визначте рід іменників іншомовного походження.

Кенгуру, какаду, шимпанзе, колібри, поні, рагу, маестро, депо, мадам, меню. Дороті, буржуа, Елізабет, леді, желе.

2.Випишіть іменники 1 відміни и поділіть їх на групи:

1.Мрія про загальний мир на землі – це мрія всього людства (Ю.Збанацький)
2. Рідна мова – незборна таїна, яка робить народ народом і увічніює найтонші порухи його душі (І.Вихованець). 3. Усе в чеканні: спілі краплі рос, земля, і місяць, вишні і тополи (Б.Олійник). 4. В підземній тишині, і під водою, і на вершинах гір, і в хащах лісових, уранці, вніч, удень, вечірньою порою, і в селах, і в містах звучить мені твій сміх (В.Сосюра). 5. Ти пахнеш, як роси на житі, як столи, рушниками накриті, як співуча стружка ялова, як мамина лагідна мова (Д.Павличко).

3.Складіть речення з поданими прикметниками, у яких би вони виступали у відносних і якісних значеннях. До якісних прикметників доберіть синоніми.

Молочний, лисячий, сталевий, дерев'яний.

4.Провідмініайте прикметники з іменниками, виділіть закінчення.

Материна хустка, безкрайї степ, блискуче волосся, спортивні змагання.

5. Розкрийте дужки, узгодивши кількісні числівники з іменниками і залежними від них прикметниками; числівники запишіть словами.

2 (веселий хлопець), 3 (зелене яблуко), 4 (маленька хатка), 18 (велике господарство), 24 (синій зошит), по 2 (жовта груша), на 33 (рівна частина), 4 (обережний крок).

6.Провідмініайте числівники разом з іменниками, виділіть закінчення.

35 яблук, 628 курчат, 757 киян, 10000000 друкарів.

7.Зробіть повний морфологічний розбір виділених слів.

1. Яке то щастя – свій **народ** у світлі бачити (Д.Павличко). 2. В **чужих** краях і хліб неначе вата (М.Тарнавський). 3. Один баранець пасе **тисячу** овець (Народна творчість).

Контрольна робота № 3.

1.Знайдіть іменники, які вживаються тільки в однині. Чи можуть ці іменники вживатися у множині? Якщо можуть, то в яких випадках?

1. Слово – клітина мислі, артерія сили духу (П.Воронько).2. В промінні місячнім, як в морі, втонули ниви, і луги, і темні праліси, і гори; безмежна тиша навкруги – ні голосу, ні шуму (О.Олесь). 3. Я з тобою навпіл все життя поділю: хліб і сіль, і краплину щастя (А.Малишко). 4. Шлях широкий, покритий талим снігом, гадюкою поп'явся на гору (П.Мирний).

2. У поданих реченнях визначте відмінки іменників і поясніть їх граматичне значення.

1. Утомлені своїм довічним рабством, вони гадають розірвати пута і скинути ярмо з своєї шії (Л. Українка). 2. Заглиблена в спогади, Ніна не почула, як розчинилися двері і мати переступила через хатній поріг (А.Шиян). 3. Заплющивши очі, він піддався сумові, що колисає душу (В.Підмогильний).

4. Щохвилі творим ми нове, йдучи, співаючи і мислячи (В.Бичко). 5. Всупереч тим віщуванням проходили грози (М.Рильський). 6. Земле!.. Тобі я на рану не висиплю солі – я окроплю твою рану цілющим зерном (Б.Олійник).

3. Утворіть присвійні прикметники від поданих іменників. Неможливість утворення обґрунтуйте.

Школяр, Олексій, Ольга, орел, качка, інститут, сім'я.

4. Встановіть лексико-граматичний розряд прикметників і вкажіть, за якими ознаками він встановлений.

Стрункий, наївний, лебедячий, хмарний, життєвий, нескінченний, привітний, хатній, синівський, материн.

5. Розкрийте дужки; числівники запишіть словами, узгодивши їх з іменниками.

Виготовили 3 (ножиці) і 5 (сани); купили 8 (двері) і 7 (виделка); з'явилося 58 (спортсмен); відповіло 4 (школяр); на концерті 427 (слухач); 4,5 (година); на полі 18 (ягня); приїхало 7 (циган) і 8 (молдаван); 37, 9 (площа).

6. Провідміняйте числівники разом з іменниками; виділіть закінчення.

1936-й рік, 2000 екземплярів, 37000 службовців, 60000000 машин.

7. Зробіть повний морфологічний розбір виділених слів.

1. Моя **Вітчизно** дорога, яка в тобі горить снага! (А.Малишко). 2. Тільки невсипуще море бухає десь здалеку та зорі тремтять в **нічній** прохолоді (М.Коцюбинський). 3. Київ – одне з найдавніших слов'янських міст, історія якого налічує понад **1500** років (З газети).

Контрольна робота № 4.

1. Від поданих іменників утворіть збірні назви; складіть з ними речення. Виділіть суфікси збірних іменників.

Старости, миші, німці, агенти, камені, учителі, жінки, воїни, адвокати, вишні.

2. Випишіть з поданих речень іменники, розподіліть їх за відмінами; вкажіть рід, число, відмінок іменників.

1. Як хочеш від людей шаноби, любов і гнів бери у путь (М.Рильський). 2. Наша мова – найважливіша частина не лише нашої поведінки, а й нашої особистості, нашої душі, розуму, нашої здатності не віддаватися впливам середовища, якщо воно затягує (Д. Лихачов). 3. Мати з дітям на руках, мати біля колиски – це те ж саме, що воїн при зброї: вона творить майбутнє, вона творить величчя вітчизни (В.Сухомлинський). 4. Хай завше буде паляниця у нас на кожному столі, нехай іскриться, промениться, неначе сонце в кристалі, дар наших рук і дар землі (М.Вінграновський).

3. Утворіть ступені порівняння від поданих якісних прикметників, поясніть морфологічні процеси, які при цьому відбуваються. Вкажіть причини неможливості утворення ступенів порівняння від деяких якісних прикметників.

Голий, гіркий, багатий, завеликий, низький, голубий, дзюркотливий, цеглястий, темненький, живий, кривий.

4. Складіть словосполучення з поданими прикметниками, у яких би вони виступали у відносних і якісних значеннях. До якісних прикметників доберіть синоніми.

Рубіновий, свинцевий, золотий, рабський, картинний.

5. Запишіть цифри словами, поставте наголос. Утворіть від кожного числівника форму орудного відмінка.

11, 50, 60, 70, 80, 90, 16, 600, 1997, 88, 54

6. Запишіть числівники словами.

До 376 додати 7; від 292 відняти 24; до 3624 додати 9; від 3112383 відняти 11; від 1632 відняти 4; скласти 23 з 2873; сума чисел дорівнює 203; визначте добуток від множення 535 на 7; скільки разів 8 міститься в 72; скільки разів 11 міститься в 187

7. Зробіть повний морфологічний розбір виділених слів.

1. Любить *людей* мене навчила мати і рідну землю, що б там не було (В.Симоненко). 2. І тільки б знати, що немарно в світі цим топтав дорогу, *сиву* од століть (О.Олесь). 3. *Два* дні точився запеклий бій партизанів з карателями. Два дні не мали відпочинку ні дерева, ні люди, ні коні (М.Стельмах).

Контрольна робота № 5.

1. Розподіліть іменники 2 відміни з основою на -р на за групами.

Дар, вугляр, товар, бульвар, майстер, звір, папір, друкар, повістяр, ангар, кобзар, футляр, командир, бригадир, проводир, козир, бондар, касир, номер, сир. Жир, скляр, столяр, комісар, календар, абажур, товар, муляр, тесляр, інвентар, професор, лікар, трактор, пролетар, стовбур, школяр, базар, каменярь, вапнярь, газетяр, комар, директор

2. До поданих іменників доберіть іменники 4 відміни із значенням назв дрібних істот. Поставте їх в родовому та орудному відмінках однини.

Орел, миша, зозуля, лебідь, кішка, собака, цуцик, лев, вівця, свиня, галка, кінь, горобець, вівця, курка, корова.

3. Провіdmaняйте прикметники з іменниками; виділіть закінчення.

Житній хліб, повнолиций хлопець,

4. Утворіть присвійні прикметники від поданих іменників. Неможливість утворення обгрунтуйте.

Брат, дядько, корова, Ганна, Алла, завод, загін, муха, свекруха, народ, Одарка, Ольга, Петро

5. Записати цифри словами; числівники поставити у формі орудного відмінка.

287 км; 3/8 га; 267 т; 13,8 г; 14 мг; 550 г; 2,05 %; 40%; 5,5 м; 3,75 ц; 15 дм; 24 га; 19 см; 1260 км; 5635000 т; 3,5 хв; 5 год

6. Перекладіть вирази українською мовою.

В двух словах, в четырех стенах, апр.тег за семерых, За семью замками, на протяжении шести дней, до п'ятдесяти лет, перед семьюдесятью студентами, с восьмьюдесятью депутатами, до сорока дней, на ста страницах, около трехсот лет, с шестьюстами гражданами, на п'ятистах километрах, сорокашестимиллионный парад, не хватает тысячи рублей.

7. Зробіть повний морфологічний розбір виділених слів.

1. Ти народилась в душах, як *поезія*, і твоє поняття звучить, як метафора (Ю. Тарнавський). 2. Привітай же, моя ненько, моя Україно, моїх діток *нерозумних*, як свою дитину (Т Шевченко). 3. Один біжить, другий лежить, *третій* кланяється (Народна творчість).

Контрольна робота № 6

1. Розподіліть іменники за родами.

Соло, рагу, шасі, канікули, суми, депо, таксі, пальто, Чернівці, стіл, друг, степ, кір, місіс, мадам, Сибір, біль, куниця, сорока, шимпанзе, леді, путь, гусинь, поні, Київ, Англія, кора, вітрига, Дніпро, життя, дівчисько, дідуля, Сахара, суддя, гілля, лоша, зілля, доповідь, староста, голова.

2. Подані іменники розподіліть за відмінами.

Труси, баяністи, Альпи, берети, звірі, очі, хмари, віки, вікна, висновки, штани, окуляри, мемуари, сани, ворота, орли, двійки, джинси, черевики, лижі, коні, гори, річки, ходіння, озера, гілки, комахи, читачі, краї, тисячі, собаки, хустки, бідолахи, папуги.

3. Складіть словосполучення з поданими прикметниками. У яких би вони виступали у відносних і якісних значеннях. До якісних прикметників доберіть синоніми.

Бузковий, риб'ячий, золотий, хижацький, ведмежий, оксамитовий, рубіновий, школярський.

4. Утворіть ступені порівняння від поданих якісних прикметників, поясніть морфологічні процеси, які при цьому відбуваються. Вкажіть причини неможливості утворення ступенів порівняння від деяких якісних прикметників.

Поганий, предобрий, білявий, близький, хитрий, певен, говіркий, блакитноокий, сутулий, легконогий, брудний, дзвінкий, важкий, чепурненький, фіолетовий.

5. Запишіть цифри словами. Визначте розряд числівників за значенням і будовою, відмінкову форму, особливості відмінювання і правопис.

До 158, 684, 2116 додати 5;
до $5\frac{7}{9}$ додати $3\frac{5}{12}$;
від 697361 відняти 5481129;
добуток від множення 495 на 6 дорівнює;
скласти 7 з 7511131;
від $21\frac{7}{15}$ відняти $4\frac{6}{15}$;
з 236 учнями;
з 2381 спортсменом;
перед 3298 глядачами;
з 2131980 саджанцями.

6. Утворіть складні прикметники з таких сполучень числівників з іменниками, поясніть їх правопис.

3 кольори, 2 мови, 5 тисяч, 19 років, 50 кілометрів, 1 акт, 3 роки, 3 томи, 252 мільйони, 6 гривень. 10 місяців, 82 дні, 14 поверхів, 2 мотори, 5 значень, 300 років.

7. Зробіть повний морфологічний розбір виділених слів.

1. Вже обтрусили айстри **роси**, коли торкнув їх вітру змах (В.Сосюра). 2. Ніколи я не знав. Як тяжко жити без солов'я, що в пісні аж тремтить тільцем своїм **маленьким** (М.Рильський). 3. Я жив би двічі, і помер би двічі, якби було нам **два** життя прожити (М.Бажан).

Морфологія, ч.2

Контрольна робота № 1

1. Запишіть займенники, розкривши дужки.

Де/в/кого, де/з/чим, до/де/кого, ні/до/кого, до/ні/чого, з/казна/ким, казна/з/ким, де/з/ким, з/де/ким, ні/до/чого, ні/до/чийого, до/ні/чийого, на/хтозна/що, на/який/небудь, хтозна/в/який, аби/з/ким, з/аби/ким, на/будь/чий, до/кого/сь, на/що/сь, на/будь/що, за/будь/яких, ні/за/яких, до/де/якої.

2. Знайдіть дієслова, визначте перехідність/неперехідність та її ознаки.

1. Хто не бачив тебе, рідний краю, той не знає, на що здатна і чим багата наша рідна природа. (М. Олійник). 2. Хтось затагнув пісню, щиро. Високо, і вона шовково

розіслалася по воді притемненого озера, що поблискувало від спалахів багаття. (М. Смоленчук). 3. Ті, що вийшли з тьми, у п'їтмї і кануть, бо коли сходить світло дня, тьмяніють світила ночі. (Я. Галан). 4. Погортайте сторінки сивих віків, і вам відкриється багато поетичних таємниць, і ви почуєте голоси творців, імена яких так розгубила історія, що вже навряд чи знайдемо багатьох сіячів, чия поетична нива, ставши народною, квітєє й сьогодні на нашій землі. (М. Стельмах).

3. Випишіть прислівники, визначте їх розряд та спосіб творення.

1. Квіти часто нам говорять втричі більше, ніж слова. (В. Симоненко). 2. Вогнище на березі розжеврилось, спалахнуло і знову шугонуло вгору. (О. Донченко). 3. Солов'ї ранкові засурмили в такі золоті сурми, що ранкова гладінь ураз прокинулася. (Ю. Збанацький). 4. Не провесінь, а справжня весна дихала навкруги. (О. Гончар). 5. Навколо в обіймах степової тиші ніжилася земля. (Григор Тютюнник). 6. І блідий місяць на ту пору із хмари де-де виглядав. (Т. Шевченко). 7. Зв'ялена трава хилилась додолу. (П. Мирний)

4. Визначте прийменники за походженням і морфологічним складом.

Край, до, в, на, з-за, з-під, понад, коло, при, понад, поміж, між під час, за рахунок, з-попід, вздовж, через, всупереч, з, о, з-над, поза, з-поза, в міру, шляхом, поміж.

5. Знайдіть сполучники; визначте їх групи за значенням. З'ясуйте, що вони поєднують.

1. Повітря ллється тут незаймане і диє, і поїть, і п'янить, і веселить мене. (М. Зеров). 2. Ніч колихала так ласкаво, проте не спалося ніяк (М. Рильський). 3. Сама не помітила, як опинилася за хатою, на стежці до виноградника. (М. Коцюбинський). 4. Не то осінні води шуміли, збігаючи в Дунай, не то вітер бився в заламах провалля. (М. Коцюбинський). 5. Коли шумить в полях ще весняна вода, я повен сподівань, і не в біду біда (Л. Забашта). 6. Все, чим образили поета, акумулюється в словах. (Л. Костенко). 7. Не стільки набувся, скільки нагнувся. (Народна творчість). 8. Як рука натрапить на ту струну, що свердла від мовчання, шарпни безжально, потужно і брязни в неї, наче на пожежу. (Л. Українка).

6. Знайдіть частки; визначте їх розряд за значенням. Продовжте ряди часток кожного розряду.

1. Хіба краща є за тебе? 2. Ані півня, ні собаки; тільки із-за гаю деє далеко сіроманці вовки завивають. 3. Аж ось з хлопцем старий кобзар в село шкандибає. 4. Удвох, кажуть, і плакати мов легше ненає; не потурай: легше плакати, як ніхто не бачить. (Т. Шевченко). 5. По-моєму, кожна людина мусить хоч раз коли-небудь сягнути свого зеніту. (О. Гончар). 6. Від берега, під вербами, вода була наче зеленаєта. (М. Коцюбинський).

7. Зробіть повний морфологічний аналіз виділених слів.

1. В борні **за** мир наш труд є зброя. (В. Сосюра). 2. Ой дівчино, чим ти **полонила** юне серце в **той** вечірній час? (О. Новицький). 3. Минуле **ніколи** не повертається. (О. Іваненко). 4. Словом сильним, **мов** трубою, міліони зве з собою. (І. Франко).

Контрольна робота № 2

1. Знайдіть дієприкметники; визначте їх прикметникові та дієслівні ознаки.

1. Світлиця була чиста, світла, простора; стіни були помальовані ясно-жовтою фарбою; поміст був чистий, вимальований; через світлицю слався вузький килим, втиканий з чорних і білих ниток. 2. Невеличка Джерина пасіка була обгороджена низьким тином і обставлена од півночі очеретом. 3. Попід уликами вилися прочищені стежки, а

серед пасіки стояв важкий низенький хрест, з двома дощечками, прибитими зверху на обидві кінці перехрестя(І.Нечуй-Левицький). 4. Непорушно стоять дерева, загорнені в сутінь, рясно вкриті краплистою росою. 5. Зашепотіли збуджені листочки, оповідаючи сни свої. (М. Коцюбинський).

2. Утворіть дієприслівники, визначте їх вид.

Намалювати, спізнитися, знайти, пронести, побілити, вміти, віддати, піклуватися, злякатися, переказувати, пізнати, плакати, їхати, покотитися, почепити, пливти, трястися, взяти.

3. Утворіть усі можливі форми ступенів порівняння прислівників.

Ясно, м'яко, світло, темно, добре, щедро, гаряче, охайно, весело, вузько, гірко, низько, ласкаво, синьо, мало, багато, погано.

4. Запишіть прийменники правильно; поясніть правопис.

Не/залежно/від, на/перед, з/під, за/ради, по/між, згідно/з, під/час, в/продовж, в/наслідок, до/вкола, що/до, у/зв'язку/з, з/посеред, за/для, о/крім, за/допомогою, по/під, за/для, з/над, по/при.

5. Визначте розряд сполучників за значенням; складіть з ними речення.

Ледве, дарма, бо, тому що, оскільки, як тільки, аби, або...або, але, хоч.

6. Знайдіть вигук, вкажіть, що вони виражають. Поясніть їх написання і розділові знаки.

1. – Ох, голубе! – Лисиця застогнала, - Бодай би вже й не жить, як отаке терпіть! 2. Ой Хомо, Хомо, схаменись! Он скоро вже й води не стане. 3. – Добридень, сусіде! Чи всі ви живі та здорові? – Гукнула Миша Пацюкові. 4. Гай-гай! – Пацюк мовля, - раденька, що дурненька! (Л. Глібов).

7. Зробіть повний морфологічний розбір виділених слів.

1. Під *лежачий* камінь вода не тече. 2. Не хвались, *ідучи* на торг, а *хвались*, ідучи з торгу(*Народна творчість*). 3.Тому *і* тривожно за слово гаряче, аби не потрапило в мислі огризки. (П. Воронько). 4. *О*, як горить душа моя тривожна, і тому сумно, любі, так мені. (В. Сосюра).

Контрольна робота № 3.

1.Розподіліть дієслова за дієвідмінами. Утворіть форми 2-ої особи однини та 1-ої особи множини. Зверніть увагу на чергування приголосних в коренях дієслів.

Привозити, зліпити, запалити, помилитися, підклеїти, танцювати,оббити, загорітися, зморитися, залити, любити, наколоти, розкидати, зажуритися, залишити, зорати, їсти, цвісти, танути.

2. Знайдіть у реченнях займенники, вкажіть їх морфологічні ознаки.

1.З самого вечора сіявся важкий теплий дощ. 2. Весь сад був у цвіту. 3. Здається, співа од краю до краю саме повітря, співає марево, що вже схоплюється, тече, струмує де-не-де над головою. (О. Гончар). 4. Вставай, хто серцем кучерявий. 5. Нічого так я не люблю, як вітру вітровіння. (П. Тичина). 6. Зіграй мені мелодію любові, ту, без якої холодно словам. (Л. Костенко).

3. Перепишіть, розкриваючи дужки. Поясніть правопис прислівників.

Ставитись по/сусідському, приносити до/дому, постукати в/друге вікно, зібратися в/трьох, виконати на/спіх, за/багато років, побачити в/друге, зал на/багато місць, прийшла не/давно, сказав з/дуру, по/перше, працювати в/день, вчитися по/двадцятье травня.

4. Перепишіть подані речення, розкриваючи дужки. Поясніть правопис частки не.

1. Хочеш їсти калачі – (не)сиди на печі. 2. Спокій буде на землі, як (не)буде паліїв війни. (*Народна творчість*). 3. І скажеш їй: у світ широкий іди, (не) знаючи про спокій, і, согрівшись, (не)гріши. (*М. Рильський*). 4. Я аж тремчу, коли на клич (ні)хто (не)прийде в самотині, і (не)люблю я двох облич, коли вони в одній людині. (*А. Малишко*). 5. Коли ти маєш вчинити щось погане, сім раз подумай – і (не)вчини, а добро роби (не)думаючи (*М. Рильський*). 6. (Не)здужає Катерина, ледве, ледве дише. (*Т. Шевченко*). 7. От вона поневіряється із своїм старим в убогій хатині, (не)доїдає й (не)досипає. (*І. Нечуй-Левицький*).

5. Перекладіть словосполучення українською мовою. Порівняйте вживання прийменників у російській і українській мовах.

Идти по ветру, плыть по течению, называть по имени и отчеству, отпуск по болезни, по ошибке, по случаю, по вашей вине, по семейным обстоятельствам, по выходным дням, по вечерам, мероприятия по улучшению быта, инспектор по технике безопасности, добрый по натуре, послать по почте, в девять часов, в наш адрес.

6. Виділіть сполучники та сполучні слова. Встановіть їх розряд та морфологічну будову.

1. Є вічна в слові таємниця, стара, а все нова вона, - то блискавиця, то криниця, то височінь, то глибина. (*Л. Первомайський*). 2. Та що ж, нехай не зрушу я нікого, зірвавшись в безодню забуття, аби не ранила так смерть моя нікого, як ранило мене моє життя. (*Л. Українка*). 3. А що таке життя? Чи те, що переждалось? Чи все-таки життя – це те, що відбулось? (*Л. Костенко*). 4. Якби його воля – кожному заліз би в душу, пробудив совість. (*Є. Гуцало*). 5. Як слово не допоможе, той кий не дошкулить. (*Народна творчість*).

7. Зробіть повний морфологічний розбір виділених слів.

Чи не від того, що ми свого часу призабули мамину пісню над колискою, наші діти так легко, з **такою** байдужістю одцуралися од народного мелосу **і** стали епігонами, **гірше** того, популяризаторами чужого, нерідко **майже** незрозумілого, а то й шкідливого музикування. (*В. Скуратівський*).

Контрольна робота № 4.

1. Від поданих дієслів утворіть усі способи дієслів; поясніть творення і правопис їх.

Принести, сказати, хотіти, слухати, кликати, згадати, садити.

2. Поясніть написання часток.

1. Хто(б) міг подумати, яка ворожка могла йому вгадати цю (не)веселу подорож!... 2. (Не)вдовзі Тарас вже стояв у номері й вдивлявся у далеч річки, крізь (не)великі, проте прозорі й чисті шибки вікна. Звершилось! Він на землі вкраїнській, в самому Києві, ось зовсім поряд із (не)скореним старим Дніпром! Що(ж) серце (не)засміється в грудях, (не)затріпоче пташкою, а причаїлось, (ні)би його приклали каменем! (*В. Шевчук*). 3. Полохливий заєць, причаївшись під кущем, пригина вуха, витріща очі й (не)мов порина весь у море лісових звуків. (*І. Нечуй-Левицький*). 4. Вони, слова ті, бралися (хтозна)звідкіль, ладналися в рядки, лилися, мов з джерела жива вода. 5. (Ні)що тут власне і (не)нагадувало про панський двір. 6. Прощались якимось (ні)яково, (не)мов були усі троє у чрмусь винні. Прикрощі (ні)кого ще (не)зблизили, (не)вдачі те(ж). (*В. Шевчук*).

3. Знайдіть вигук, вкажіть, що вони виражають. Поясніть їх написання.

1.- Ох, голубе! – Лисиця застогнала, - Бодай би вже й не жить, як отаке терпіть! 2. Ой, Хомо, Хомо, схаменися! Он скоро вже й води не стане. 3.- Добри вечір, сусіде мій! Чи всі ви живі та здорові? – Гукнула Миша Пацюкові. 4. – Гай-гай! – Пацюк мовля, - раденька, як кажуть, що дурненька! 5. Ой ненечко! Рятуйте! 6. Ну, що їм від того прибуде, як дощ поналива води? (Л. Глібов).

4. Визначте дієвідміну дієслів; поставте їх у 2-ій і 3-ій особах однини та в 1-ій і 2-ій особах множини. Поясніть правопис особових закінчень дієслів.

Радити, графити, дати, переповісти, колахати, купити, буду приїжджати, мазати, творити, вишивати.

5. Випишіть двовидові дієслова. Складіть з ними речення.

Одержувати, переходити, гарантувати, зустрічати, організувати, передавати, інтенсифікувати, фотографувати, обіцяти, активізувати, наслідувати, веліти, хотіти, женити, водити, електрифікувати, стабілізувати, перемагати, приватизувати, маринувати, випікати.

6. Поясніть правопис прислівників.

1. У хаті (на)довго запала мовчанка. 2. Охоплена жахом, Оксана вскочила в хату, (по)капцем (сяк)так зодяглася, (на)помацки знайшла в сінях весло й побігла до татарського броду. 3. Після третіх півнів він вийшов на просторе шкільне подвір'я і (на)вма(н)ня набрів на тишу серпневої терпкої ночі. (М. Стельмах). 4. Вдарю раз веслом, і (в)друге, човен воду розсіче, і на дві руки доріжка поза човном попливе (О. Щоголів). 5. Все гупає з-за гаю, гуркоче і гуде над нами (без)кінця і рветься (з)заду нас... (В. Сосюра)

7. Зробіть повний морфологічний розбір виділених слів.

1. Коло пасіки росли яблуні і груші, **посхиливши** густе гілля в пасіку над уликами. 2. Любка **принесла** дідові харч в клунку **і** стояла під гіллям груші, схиливши голову і підперши щоку долонею. (І. Нечуй-Левицький). 3. І **ти** один в зажуреній оселі замріяно схилилась до стола. (В. Симоненко).

Контрольна робота № 5

1. Випишіть одновидові дієслова; визначте, до якого виду вони належать.

Переїхати, заговорити, розговоритися, потурбувати, посадити, наговоритися, гордувати, надуматися, натерпітися, налити, зимувати, прагнути, бродити, ходити, творити, намагатися, володіти, водити, розгомонітися, сваритися, лихоманити, температури, простудитися, помиритися, тріумфувати, верховодити.

2. Поясніть правопис прислівників.

Ні/коли, ні/як, на/відмінно, до/крихти, один/в/один, по/господарськи, по/сусідськи, на/диво, на/відріз, на/приклад, на/показ, стрім/голов, насам/перед, тим/часово, на/в/простець, не/в/догад, не/гадано, не/дарма, не/цілком, не/зовсім, ні/трохи, ні/звідки, не/дуже.

3. Перепишіть, вставляючи, де треба, пропущені букви. Випишіть сполучники і вкажіть їх розряд за способом уживання і структурою.

1. Коли шумить в полях ще в...снян...а вода, я повен сподіван...ь, і не в біду біда. (Л. Забашта). 2. Де вин...кає тонка с...туац...я, куди ін...шого не/ пошлеш, бо тільки дров нал...має, там, ясна річ, справу доручать Заболотному, ад/же він з тих, кому такі м...сії най/краще вдают...ся. 3. Пр...ємно бач...ти, що в нього тут стільки людей близ...ких і приятних, здебільшого молодих, але таких, що побували в світах і знають ціну старшому сивому колезі. (О. Гончар). 4. Дівчина збирає коло себе дітей та все

розказує дивні якісь казки або свої сни. (С. Васильченко). 5. Не то осінні води шуміли, збігаючи в Дунай, не то вітер бився в заламах провалля. (М. Коцюбинський).

4. Складіть речення, у яких би слова якщо, якби, щоб, проте, зате писалися разом і окремо; поясніть правопис.

5. Поясніть написання часток; визначте, до яких розрядів вони належать.

1. Хай/же та мрія із думкою в/купці лине в не/знані світи, крил не/втинай сизокрилій голубці, хай вона вільно літа! 2. Мріє, не/зрадь! Ти/ж так довго лила свої чари в серце жадібне моє, сповнилось серце у/щерт, вже/ж тепера мене не/ одіб'ють від тебе примари, не/зляка ні/страждання, ні/горе, ні/смерть. 3. Може/б хто послухав казки? Ось послушайте, панове! Тільки вибачте ласкаво, що не/все вній буде нове. (Л. Українка).

6. Знайдіть займенники, визначте їх граматичні ознаки.

Ніколи і нікому не вгадати

Ні хто він був, ні хто була вона,

Мимо якої проїздив він хати,

Які були в них лиця й імена

(М. Рильський)

7. Зробіть повний морфологічний розбір виділених слів.

1. Капітан, *ніби скинувши* втому, підвівся *збадьорений* і, як перед виходом з каюти, *машинально* провів рукою по гудзиках – чи застебнуті *всі*. (О. Гончар)

Контрольна робота №6

1. Утворіть видові пари дієслів усіма засобами; поясніть, як утворилася кожна видова пара.

Дозволяти, кликати, сидати, допікати, подобатися, питати, спускатися, брати, дякувати, стукати, в'янути, ловити, берегти, говорити, зафарбовувати, замальовувати, переміряти, заганяти, перекидати, скликати, вирубати, скидати.

2. Поясніть творення і правопис прислівників.

Не/в/до/гад, не/в/тямки, не/далеко, ні/коли, ні/звідки, ні/як, ні/трохи, будь/як, де/коли, будь/коли, всього/на/всього, хтозна/як, по/домашньому, по/білоруському, по/грузинськи, в/осени, в/знаки, в/переміш, за/світла, на/здогін, на/показ, а/ні/трохи, з/на/двору, мимо/хіть, у/четверо, в/двічі, в/гору, до/в/кола, до/волі, над/міру, на/останок, в/край, до/лиця, без/чуття, без кінця/краю, до/решти, з/розгону.

3. Перепишіть, вставляючи пропущені букви. Поясніть правопис прийменників.

1. Сама не/помітила, як оп...нилася за/хатою, на/сте(ш,ж)ці до/в...ноградника. (М. Коцюбинський). 2. Над/самим л...маном, на/з...леній траві між/двома в...сокими стінами молодого оч...рету висіли чорні неводи (І. Нечуй-Левицький). 3. Л...бедин...ий ключ по/на/до/мною, як парусами, крилами дзв...нить. (М. Рильський). 4. Там по/під/л...вади, по/під/зелені, як рай, хутори простяглася сте(ш,ж)ка аж/у/Зарванці. (І. Нечуй-Левицький).

4. Складіть речення, у яких би частка НЕ була написана разом і окремо.

Не/написаний; не/зібраний; не/розбитий; не/витканий; не/вишитий; не/зрізаний.

5. Випишіть дієприкметники і дієприслівники; визначте їх граматичне значення.

1. Ректор, поговоривши із членами приймальної комісії, відкинувся на спинку стільця і якусь хвилю дивився на Уласа уважним вивчаючим поглядом. (Г. Тютюнник). 2. Непорушно стоять дерева, загорнені в сутінь, рясно вкриті краплистою росою. 3. Зашепотіли збуджені листочки, оповідаючи сни свої... (М. Коцюбинський).

6.Перепишіть, вкажіть розряд займенників за значенням. Визначте відмінок займенників.

Як вона хотіла б зберегти його для днів завтрашніх, для всього того, що він міг би здійснити, винайти, відкрити! У своїх мріях бачила вона його то в далеких океанах, то в отих зоряних космічних просторах, де Віталік у скафандрі прокладає дорогу до інших планет... (О. Гончар).

7.Зробіть повний морфологічний розбір виділених слів.

Витягнувшись понад шосе, **ледве видніється** вона черепичними дахами **з-поміж** садів (О.Гончар).

Контрольна робота №7

1.Поясніть написання часток НЕ і НІ з різними частинами мови.

Ні/сенітниця, не/долік, не/правда, не/забаром, не/збудований ще, не/довірливо, не/зручно, не/збагненний, ні/хто, ні/до/кого, ні/де, не/зграбно, не/вчили, не/досяжний, не/мічний, не/борак, не/все, не/догарок, не/посаджений вчасно.

2.Вставте пропущені букви. Визначте спосіб кожного дієслова.

Я не/на/те, слова, ховала вас

і напоїла кров...ю свого сер...ця,

що/б ви л...лися, мов отрута млява,

і посідали душі, мов іржа.

Промін...ям ясним, хвилями буйними,

Пру(т,д)кими іскрами, л...тюч...ми зірками

палкими бл...скавицями, м...чами

хотіла/б я вас виховать, слова!

Що/б ви луну гірс...ку будили, а не/стогін,

Що/б краяли, та не/труїли сер...це,

Що/б пісню були, а не/кВ...лін...ям.

Вражайте, ріжте, наві(т,д)ь уб...вайте,

Не/будьте тільки дощ...ком осін...ім,

палайте чи паїть, та не/в'яліть!

(Л.Українка)

3.Запишіть правильно, поясніть правопис.

З/на/двору, без/вісти, в/низу, за/разом, на/зустріч, над/вечір, на/про/весні, за/очі, з/віку, босо/ніж, що/місяця, на/початку, на/пере/бій, при/все/людно, с/під/лоба, на/в/знак, в/одно/сталь, до/діла, за/для, на/щастя, темно/темно, віч/на/віч, день/за/днем, куди/небудь, будь/де, де/коли, аби/де.

4.Від поданих дієслів утворіть усі форми майбутнього часу (у 2-ій особі однини та у 1-ій особі множини).

Будувати, вирішувати, замажу, ловити, зостатися, казати, сидіти, сісти, сидати, лічити, мовчати, дати, чути, нотувати, берегти, побачити, лагодити, перетворити.

5.Утворіть усі можливі форми ступенів порівняння прислівників.

Ясно, м'яко, світло, темно, добре, щедро, боляче, гаряче, охайно, весело, вузько, гірко, низько, ласкаво, синьо.

6.Знайдіть дієприслівники і дієприкметники, поясніть правопис. Визначте їх синтаксичну роль в реченні.

1. А чабан Горпищенко тільки радіє в душі, дивлячись, як люди смакують його водою, бо її ніскільки не меншає від того, що її все літо беруть і беруть. Після останньої війни він таки попогрів тут чуба, чистячи колодязь, дошукуючись замуленого джерельця, аж поки дошукався, дав йому волю. 2. Розрум'янена, ошаленіла, Тоня з розгону налітає на брата, кидається йому на шию, і вже брат, жарко обцілований, викотившись, як з полум'я, відзначає про себе, що сестра таки здорова, підросла за час його відпустки. (О. Гончар).

7. Зробіть повний морфологічний розбір виділених слів.

Пішов він далеко від *тої* громади, *але не до* білого двору, пішов до діброви *шукати* пораду. (Л. Українка).

Контрольна робота № 8

1. Поясніть правопис прикметників і дієприкметників.

Не/скопана земля; не/засаджені помідорами грядки; не/фарбовані стіни, а лаковані; не/в'їжджена стежка; не/спілі вишні; не/висушені добре горіхи; яблука ще не/зірвані; не/завершена робота; не/доспівані пісні; не/здоланна сила; не/збагненні величини; не/сказанна сила; не/сказані слова; не/буденний одяг; нездійсненні бажання; нездійснені мрії; невинний рух; незнаний край; ніким не читані вірші; недоторканий характер; трава не викошена; рушник не вишитий; несприятливі умови; недоплетений кошик; не накрита шифером хата; невідпрацьований механізм.

2. Замініть словосполучення так, щоб у них перехідні дієслова стали неперехідними і навпаки.

Прокласти дорогу; писати книжку, посадити вишню, купити молока, робота виконується, склеїти з паперу, помити водою, застругати ножом, прочитати в аудиторії, питання з'ясувалося, турбуватися про вас, з нами віталися, білити вапном.

3. Знайдіть частки, визначте, до якого розряду вони належать. Продовжте ряди часток кожного розряду.

1. Хіба краща є за тебе? 2. Ані півня, ні собаки; тільки із-за гаю десь далеко сіроманці вовки завивають. 3. Аж ось з хлопцем старий кобзар в село шкандибає. 4. Діду, серце, голубчику, заграй яку-небудь. 5. Удвох, кажуть, і плакати мов легше неначе; не потурай: легше плакати, як ніхто не бачить (Т. Шевченко).

4. Запишіть правильно, поясніть написання.

Ні/хто, ні/в/кого, ні/з/чим, де/з/чим, де/з/ким, з/ким/сь, до/кого/сь, чий/небудь, з/чийм/небудь, будь/з/чим, будь/до/кого, будь/кого, хтозна/з/ким, хтозна/до/кого, хтозна/чий, хтозна/від/кого, хтозна/чого, з/казна/чим, аби/хто, аби/з/ким, аби/чий, чим/небудь. Від/аби/якого, на/який/небудь, аби/що, аби/до/чого, де/хто. Де/який, де/чим, де/з/чим, де/котрий.

5. Знайдіть прислівники, визначте їх розряд і поясніть правопис.

1. Але правди в брехні не розмішуй, Не ганьби все підряд без пуття, Бо на світі той наймудріший, Хто найдужче любить життя. 2. ... А навкруги ні клаптика землі – Одні лиш зорі, строгі і красиві. 3. Та, не піддавшись зарібку легкому, Я не прислужував ніколи і нікому. 4. Чому смуток з тобою поруч Часто ходить у світлі дні? (В. Симоненко). 5. Музика поволі випаровувалася із мене, ніби всередині танув шматочок сухого льоду. 6. Звідкись із ніжним передзвоном пролунала мелодія Вівальді. (І. Роздобудько).

6. З поданими словами складіть речення, в яких би вони виступали то як прийменники, то як прислівники чи іменники.

Близько, край, коло, довкола, шляхом, напередодні.

7.Зробіть повний морфологічний розбір виділених слів.

Небо, *мов* велетенське дзеркало, відбиває все, *що* відбувається *внизу*, *гіперболізуючи* дрібниці до високої невпізнанності (І.Роздобудько).

Контрольна робота № 9.

1.У якому відмінку особові займенники третьої особи однини і множини можуть уживатися в значенні присвійних? Складіть речення з такими займенниками.

2.Запишіть наведені дієслова у неозначеній формі.

Сталось, не знаю, виношу, затуманившись, поживклі, не вини, складаю, складу, снишся, падають, сідаймо, сядь, здобуду, здобуваю, покинемо, сичить, засміймося, суджу, говоріть, братиму, мажу.

3.До прислівників зненацька, наввипередки, ніжно, вперто, боязко, швидко доберіть антоніми і складіть з ними речення.

4.Визначте, з яким відмінком вживаються прийменники у словосполученнях.

Упав у полі, догнала на стерні, кує в гушині, упав у бою, виїжджали із Тирасполя, йдуть за нами, полинув з грудей, ходить через ліси, іти в табір, іти з братом, ходім з нами, горить на горі, курить під горою, вийшла в поле, виглядати з бою, пострічався з нею, світи на поле, сиджу із краю, лежить на дивані, повернеться з неволі, подивилась на схід сонця, клювало на другий день, клювало до ночі, прийшла з Сумщини, прийшла на Карпати, привів до штабу.

5.Виділіть в реченнях сполучники, дайте їм характеристику.

1.Я море полюбив, що рокотало, І музику морську, і пісню хвиль. 2 . На гальку хвиля набіга, Немов заманює у море. (Д. Шупта). 3. Небо було рівне, мов полотно – без жодної хмаринки, і рваними клаптями лежало в калюжах, як штукатурка, що осипалася зі стелі. 4. Тепер, коли нічого вже не потрібно, можна все. (І. Роздобудько). 5. Хай заляжеться тиша навколо й знову стану, як ви, німим, але в серці моїм ніколи не замовкне весняний грім. (В. Симоненко). 6. Хотів палати запалить або себе занапастить. (Т. Шевченко).

6.Визначте розряди часток.

Ось, хай, власне, і, ся, та, ніби, нехай, авжеж, не, бодай, невже, би, майже, саме, якраз, тільки, ані.

7.Зробіть повний морфологічний розбір виділених слів.

Небо, *мов* велетенське дзеркало, *відбиває* все, *що* відбувається *внизу*, *гіперболізуючи* дрібниці до високої невпізнанності. (І. Роздобудько).

Контрольна робота №10

1.Складіть і запишіть речення з сполученнями не хто інший, як; не що інше, як; ніхто інший, крім; ніщо інше, крім. Поясніть правопис.

2.Наведені дієслова запишіть у три колонки:

1)дієслова, що вживаються в значенні недоконаного виду;

2) дієслова, що вживаються в значенні доконаного виду;

3)дієслова, які, не змінюючи форми, можуть набувати значення обох видів.

Потребувати, наслідувати, стрепенутися, женити, сигналізувати, побоюватися, схаменутися, зурочити, поважати, переслідувати, телеграфувати, бродити, їздити, літати, розгомонітися, налітатися, зимувати, гостювати.

3. До прислівників вголос, весело, зсередини, вздовж, бадьоро, глибоко, часто, старанно, виразно доберіть синоніми і складіть з ними речення.

4. Подані слова спочатку уведіть в речення так, щоб вони спочатку виступали як прийменники, а потім як прислівники чи іменники.

Край, близько, вподовж, коло, довкола, наподалеку, шляхом, поблизу, мимо, кінець.

5. Спишіть речення; вставте, де треба, пропущені букви; слова, що в дужках, запишіть разом чи окремо. Обґрунтуйте написання.

(Як/би) мої думи та пісн...ю стали без слова, вони б тоді біл...ше (з,с)казали, ніж вся моя довга розмова. 2. (Як/би) я тепер хотіла у мален...ке човен...це сісти і далеко на схід со...нця золотим шляхом поплисти. (Л. Українка). 3. (Як/же) я тепер в...рнусь до бат...ка, до мат...рі? (І. Нечуй-Левицький). 4. (Що/б) таке зробити, (що/б) зд...вувати світ? (В. Юхимович). 5. Бійці замовкли, пластинку зняли, (про/те) піс...ня продовжувала звучати і наростати. (О. Гончар).

6. Запишіть спочатку вигукі непохідні, а потім – похідні.

Гей! леле! матінко! ой, рятуєте! прощайте! а! ех! о! гляди! годі! жах! дурниці! ану! пхе! тю! но! вйо! киш! на добраніч! здоровенькі були! хай йому грець! от тобі й маєш!

7. Зробіть повний морфологічний розбір виділених слів.

Від цієї думки мене знову пересмикнуло, а серце затріпотіло так, ніби у мене під плащем на грудях заворушився **вкрадений** білий голуб. (І. Роздобудько).

Критерии оценки контрольной работы

«отлично»	Студент демонстрирует сформированность дисциплинарных компетенций на итоговом уровне, обнаруживает всестороннее, систематическое и глубокое знание учебного материала, усвоил основную литературу и знаком с дополнительной литературой, рекомендованной программой, умеет свободно выполнять творческие задания, предусмотренные программой, свободно оперирует приобретенными знаниями, умениями, применяет их в ситуациях повышенной сложности.
«хорошо»	Студент демонстрирует сформированность дисциплинарных компетенций на среднем уровне: основные знания, умения освоены, но допускаются незначительные ошибки, неточности, затруднения при аналитических операциях, переносе знаний и умений на новые, нестандартные ситуации.
«удовлетворительно»	Студент демонстрирует сформированность дисциплинарных компетенций на базовом уровне: в ходе контрольных мероприятий допускаются значительные ошибки, проявляется отсутствие отдельных знаний, умений, навыков по некоторым дисциплинарным компетенциям, студент испытывает значительные затруднения при оперировании знаниями и умениями при их переносе на новые ситуации.
«не зачтено» / «неудовлетворительно»	Студент демонстрирует сформированность дисциплинарных компетенций на уровне ниже базового, проявляется недостаточность знаний, умений, навыков.
«не зачтено» / «неудовлетворительно»	Дисциплинарные компетенции не сформированы. Проявляется полное или практически полное отсутствие знаний, умений, навыков.

Тестовые задания по морфологии

1. Займенник ужито в рядку

багато
так
деколи
+ скількись
ніколи

2. До одного розряду належать усі займенники рядка

який, що, себе
щось, який, ніхто
стільки, такий, якийсь
+ всякий, кожний, інший
ми, воно, хто

3. Присвійний займенник ужито в рядку

сам, себе, скількись
воно, ми, цей
+ такий, свій, стільки
хто, котрий, який
чий, весь, усякий

4. Вказівний займенник ужито в рядку

+ такий, весь, стільки
хто, що, ніщо
котрий, наш, собі
вони, жоден, кожен
дехто, що-небудь, хтозна-де

5. Зворотний займенники ужито в рядку

мене, мені, мною
вас, вам, вами
декого, декому, деkim
+ сам, себе, собі
їхніх, їхнім, їхніми

6. Особовий займенник вжито у рядку

мій, весь, себе
+ наш, вони, хто
їхній, скількись, деякий
дехто, котрий, чий
ніхто, хтозна-що, цей

7. Всі займенники змінюються лише за відмінками у рядку

якийсь, наш, я, їхній, чий-небудь.
+ що, скільки, хтось, будь-хто, себе.
хто, ніскільки, твій, дехто, аніскільки.
абихто, дещо, казна-скільки, щось, свій.
будь-який, чийсь, мій, інший, ніщо.

8. Займенник, який при відмінюванні не має називного відмінка, а також роду і числа, вжито у рядку

я.
хто.
ніякий.
мій.
+ себе.

9. Правильно записані іменникові займенники у рядку

+я, себе, хто, щось, ніхто
казна-що, мій, він, ти, такий
чий, цей, весь, абищо, ми
ви, вони, наші, скільки, стільки
ніскільки, скільки-небудь, абиякий, отакий

10. Всі займенники в непрямих відмінках мають інші основи, ніж у називному у рядку

весь, мій, скільки, ніякий, свій
самий, все, той, чийсь, жодний
вся, інший, абиякий, декілька, сие
+ хто, що, я, ти, він
кожний, чий, деякий, стільки, котрийсь

11. Всі займенники відмінюються, як прикметники твердої групи у рядку

їхній, хто, що, який, котрий.
я, ти, ми, ви, він.
+ ваш, наш, той, такий, кожний.
себе, вона, воно, вони, чий.
ніхто, ніякий, хто-небудь, хтось, щось.

12. Всі займенники замінюють прикметники у рядку

кожний, будь-який, цей, всякий, скільки.
увесь, котрий-небудь, той, свій, хто.
+ інший, абиякий, мій, такий, самий.
твій, наш, жодний, який-небудь, що.
ваш, їхній, ніякий, хтось, я.

13. Всі займенники можуть мати коротку форму у рядку

+ кожний, самий, всякий, жодний.
інший, якийсь, котрий, цей.
той, такий, мій, ваш.
свій, цей, абичий, будь-який.
наш, котрий-небудь, твій, чийсь.

14. Не всі займенники відмінюються, як прикметники твердої групи у рядку

+ наш, їхній, я, себе, ніхто
кожний, жодний, всякий, самий, інший
хто, ти, ваш, вона, ніякий
що, який, котрий, ви, він
такий, чий, хтось, щось, воно

15. Числівникові займенники вжито у рядку

я, цей, будь-який, який
котрий, нічий, жоден, свій
+ скільки, стільки, скільки-небудь, скількись
будь-хто, вона, ніщо, дещо, ми
себе, вона, котра, їхній, всякий

16. Всі дієслова належать до особових форм у рядку

судячи, привіз би, зліпимо, буду співати
відволікалось, помилився, похитуватись, приніс би
+ малюй, ворогують, підклеїш, оспіваємо
здивований, зібрало, вечоріти, оспіваємо
танцюй, гуляймо, планувати, буду радіти

17. Всі слова належать до дієслівних форм у рядку

переглянутий, читання, зелень, читанка
синіти, синь, ойкати, сумувати

сум, сумно, перечитаний, ойкання
+ переглядати, читає, споряджений, співаючи
ойкати, читач, сумний, замальований

18. Доконаного виду є всі дієслова рядка

- прийти, приходити, приховати
- зайти, заховати, заходити
+ увійти, усміхнутися, убезпечити
- обійти, обходити, об'їхати
- від'їхати, віддати, відвідувати

19. Минулого часу доконаного виду є всі дієслова у рядку

хвилюються, розклав, слухаєш
загориться, навіяв, горить
завантажив, шукаєш, зморитися
+ залило, збудував, дописали
любити, закутав, наколоти

20. Недоконаного виду є всі дієслова у рядку

попросить, зрозумів, ходить
+ любив, тішила, вчитиме
цікавиться, дізнається, пробачила
зробив, навідався, тікає
біжить, відчув, слухала

21. Усі дієслова доконаного виду в рядку

Підмінити, писати, розкидати, розламати
Сказати, скласти, проймати, хотіти
Передати, говорити, скоротити, зашити
Попереджати, спочити, випекти, малювати
+ вивчити, зібрати, вдуматися, зіграти

2. Дієслова лише доконаного виду наведено в рядку

бряжчить, бренькають, віддзеркалив, розвіяла
оббити, бовваніє, ризикнув, під'їхати
заверещать, виняньчили, пискнуть, розв'язуватимуть
+ проллється, задзвенить, зашумів, примирилися
гойдає, розлюбить, розвидняється, прогримить

23. Всі дієслова є одновидовими у рядку

+ марити, стрепенутися, натерпітися, насидітися
сказати, читати, злізти, гавкати
надивитися, ліпити, помити, вишити
розговоритися, виробити, писати, буяти
зимувати, перемогти, грати. Ночувати

24. Всі дієслова є двовидовими у рядку

цілувати, милувати, танцювати, говорити
+ гарантувати, електрифікувати, телеграфувати, атакувати
формувати, споруджувати, відпочивати, мурувати
агітувати, відстоювати, ремонтувати, стукнути
взуватися, задумуватися, телефонувати, стукнути

25. Зміна виду НЕ призводить до зміни значення дієслова в рядку

+ будувати-збудувати

чіпляти – зчепити

писати – списати

кидати – скинути

робити – заробити

26.Одновидовими є всі дієслова у рядку

прийти, зустрічати, хотіти, знайти

мести, випрати, гуляти, грати

+ гордувати, переслідувати, потребувати, поважати

різати, жувати, схаменутися, надкусити

посіяти, копнути, гукати, сивіти

Приблизительная тематика курсових проектів по сучасному українському літературному мові

1.Антоніми в прислів'ях і приказках.

2.Складні прикметники у творах О.Гончара.

3.Оноастичний простір роману П.Загребельного «Диво».

4.Тропеїчне мовлення Ірен Роздобудько.

5.Фразеологізми у творах М.Стельмаха.

6.Зменшено-пестливі суфікси у творах для дітей Лесі Українки.

7.Синоніми у поетичній творчості І.Франка.

8.Вставні слова, словосполучення і речення у творах Г.Тютюнника.

9.Дендроніми у народних казках.

10.Порівняння у народних казках.

11.Власні імена і прізвища жителів певної місцевості.

12.Особливості вживання часових форм дієслів у романі О.Гончара (на вибір).

13.Колористична лексика у творах М.Стельмаха.

14.Словотвірні типи прикметників у ранніх.

Экзаменационные вопросы по курсу «Морфология, ч. 1»

1.Поняття про граматику. Предмет морфології.

2.Основні поняття граматики: граматичне значення, граматична форма, граматична категорія. Засоби і способи вираження граматичного значення.

3.Поняття про частини мови. Різні підходи до класифікації частин мов

4. Взаємоперехід у системі частин мови.

5.Іменник як частина мови. Категорія роду.

6.Лексико-граматичні категорії іменників. Назви істот і неістот, власні й загальні назви.

7.Збірні й речовинні іменники. Іменники з конкретним і абстрактним значенням.

8.Поділ іменників на відміни.

9.Категорія відмінка. Особливості відмінювання іменників 1 відміни.

10.2відміна іменників, поділ на групи, особливості відмінювання.

11.3, 4 відміни іменників, особливості відмінювання.

12.Категорія числа іменників. Відмінювання множинних іменників.

13.Прикметник як частина мови. Розряди за значенням. Субстантивація прикметників.

14.Якісні прикметники, їх семантичні групи і граматичні особливості.

15.Ступені порівняння якісних прикметників.

16.Відносні й присвійні прикметники. Взаємопереходи між розрядами.

17.Прикметники стягнені й нестягнені. Повні і короткі форми прикметників.

18.Поділ прикметників на групи. Особливості відмінювання.

- 19.Числівник. Розряди за значенням і морфологічним складом.
- 20.Граматичні особливості кількісних числівників. Відмінювання збірних та дробових числівників.
- 21.Відмінювання власне кількісних числівників.
- 22.Поняття про порядкові числівники.

Экзаменационные вопросы по курсу «Морфология, ч. 2»

- 1.Місце займенника у традиційній класифікації частин мови. Загальнограматичне значення займенників.
- 2.Співвідношення займенників з іншими частинами мови.
- 3.Розряди займенників за значенням. Відмінювання займенників.
- 4.Явище прономіналізації. Вживання займенників.
- 5.Прислівник як самостійна частина мови. Розряди прислівників за значенням.
- 6.Ступені порівняння прислівників.
- 7.Розряди прислівників за походженням і способом творення. Явище адвербіалізації.
- 8.Модальні слова та слова категорії стану.
- 9.Семантичні та граматичні особливості дієслів. Система дієслівних форм. Інфінітив.
- 10.Основи дієслів. Структурні класи дієслів.
- 11.Граматична категорія виду дієслова.. Творення видових форм дієслова. Двовидові й одновидові дієслова.
- 12.Категорія перехідності і неперехідності як дієслівна категорія. Категорія стану дієслова.
- 13.Категорія особи дієслова.. Дієслова неповної особової парадигми. Безособові дієслова.
- 14.Категорія роду і числа дієслів. Дієслівні парадигми.
- 15.Категорія часу дієслова. Особливості вживання часових форм.
- 16.Спосіб дієслова як граматична категорія.
- 17.Лінгвістичний статус дієприкметника в системі частин мови. Творення дієприкметників. Предикативні форми на –но, -то.
- 18.Значення, морфологічні ознаки і синтаксична роль дієприслівників. Творення дієприслівників.
- 19.Лінгвістичний статус службових частин мови у системі частин мови.
- 20.Прийменник. Семантичні типи прийменників. Походження прийменників та їх морфологічний склад. Синонімія прийменникових конструкцій.
- 21.Сполучник як службова частина мови. Поділ сполучників за структурою і способом уживання.. Сполучники сурядності і підрядності. Сполучники і сполучні слова.
- 22.Частка як службова частина мови. Функціонально-семантична класифікація часток. Склад часток за походженням.
- 23.Статус вигуків у теоретичному мовознавстві. Розряди вигуків за значенням. Групи вигуків за способом творення і походження. Явище інтер'єктивації Звуконаслідувальні слова.
- 24.Перехідні явища в системі частин мови.

ГОСУДАРСТВЕННОЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ

«ПРИДНЕСТРОВСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ»

Филологический факультет

Кафедра украинской филологии

Тематика рефератов

по дисциплине

Морфология

Темы рефератов

1. Внесок українських учених у розвиток теорії частин мови.
2. Транспозиційні процеси в морфології української мови у порівнянні з російською.
3. Аналітизм у морфології української мови (у зіставному плані).
4. Втрата граматичної субкатегорії двоїни в українській мові.
5. Наслідки давньої словозміни за основами в сучасній українській мові.
6. Залишки давнього відмінювання іменників у діалектах української мови.
7. Динамічні процеси в категорії числа іменника.
8. Проміжні групи вторинних прикметників.
9. Характеристика наголошення прикметників у діалектах української мови.
10. Число як елемент духовної культури давніх слов'ян.
11. Проблеми частиномовного визначення числівника.
12. Проблема частиномовної належності займенника.
13. Структурні класи дієслів в історичному висвітленні.
14. Вербіалізація в сучасній українській мові.

Критерии оценки

Оценка «отлично» ставится, если выполнены все требования к написанию и защите реферата: обозначена проблема и обоснована ее актуальность, сделан краткий анализ различных точек зрения на рассматриваемую проблему и логично изложена собственная позиция, сформулированы выводы, тема раскрыта полностью, выдержан объем, соблюдены требования к внешнему оформлению, даны правильные ответы на дополнительные вопросы.

Оценка «хорошо» - основные требования к реферату и его защите выполнены, но при этом допущены недочеты. В частности, имеются неточности в изложении материала; отсутствует логическая последовательность в суждениях; не выдержан объем реферата; имеются упущения в оформлении; на дополнительные вопросы при защите даны неполные ответы.

Оценка «удовлетворительно» – имеются существенные отступления от требований к реферированию. В частности: тема освещена лишь частично; допущены фактические ошибки в содержании реферата или при ответе на дополнительные вопросы; во время защиты отсутствует вывод.

Оценка «неудовлетворительно» – тема реферата не раскрыта, обнаруживается существенное непонимание проблемы. соблюдены требования к внешнему оформлению, даны правильные ответы на дополнительные вопросы.

Составитель _____ А.А.Дубик
«_____» _____ 2017